

Voorlegger Raadsvoorstel

Onderwerp : Kadernota sport en bewegen 2011-2016 "Sport is (in) Beweging"
Nummer voorstel : RVB11-0065 Afdeling : Economie, Cultuur en Educatie,
Datum voorstel : 16 augustus 2011 Economie & Educatie
Contactpersoon : A.M.A. Vrijenhoek - de Vries
Contactpersoon Email : A.M.A.Vrijenhoek@bergenopzoom.nl
Contactpersoon Telefoon : (0164) 277657
Programmanummer en naam : 13. Sport

Voorstel:

1. De Kadernota sport en bewegen 2011-2016 vast te stellen, waarin als speerpunten zijn opgenomen:
  - a. Een samenhangend en divers sport en beweegaanbod;
  - b. Komen tot sterke sportverenigingen;
  - c. Kwalitatieve en betaalbare sport- en beweegaccommodaties;
  - d. Verbinding tussen breedtesport en topsport.
2. De verdere uitwerking van de speerpunten en de Kadernota laten uitvoeren onder de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders.

Type voorstel:

- Kaderstellend
 Controlerend
 Rest

Zijn in het voorstel één of meer van de volgende aspecten van toepassing?

	Ja	Nee
Zijn doelen en/of effecten beschreven	☒	☐
Financiële consequenties	☒	☐
Inspraakverordening van toepassing	☐	☒

Communicatieparagraaf:

Er zijn gesprekken gevoerd met externe stakeholders zoals (top)sportverenigingen, bedrijven, onderwijs, welzijnsinstellingen, de Bewegwijzer e.d..

Daarnaast zijn er twee sportconferenties georganiseerd (september 2010 + april 2011) waarbij de sportverenigingen, onderwijsinstellingen, welzijnsinstelling, ondernemers, adviesraden en raadsleden aanwezig waren. Dit om input te krijgen voor de nieuwe sportnota. Na de 1^e conferentie heeft de raad zijn mening gegeven over de mogelijke kaders van het nieuwe beleid, die vermeld stonden in de raadsmededeling van 17 maart 2011. In bijgaande Kadernota sport en bewegen zijn deze kaders verder uitgewerkt.

Raadsvoorstel

Samenvatting:

In deze Kadernota zijn de kaders, of wel de richting van het sport- en beweegbeleid aangegeven voor de periode 2011 – 2016. De kaders zijn tot stand gekomen in samenspraak met diverse sportverenigingen, onderwijsinstellingen en adviesraden. De gemeente Bergen op Zoom vindt het belangrijk dat zoveel mogelijk inwoners gaan en blijven sporten en bewegen, op de manier die zij zelf willen. Zij gaat daarom krachtig inzetten op samenwerking en verbinding. Tussen sportverenigingen onderling, tussen sportverenigingen en gemeente, tussen maatschappelijke instellingen en het onderwijs, tussen het onderwijs en sportverenigingen enz. Dit moet leiden tot een vergroting van deelname aan sport- en beweegactiviteiten in 2016 door alle inwoners, jong en oud, met en zonder beperking, ieder op zijn of haar eigen niveau.

De gemeente kiest hierbij nadrukkelijk voor een initiërende en regisserende rol. Niet direct zelf actief zijn in de uitvoering, maar organisaties, sportverenigingen en mensen bij elkaar brengen en zorgen voor draagvlak.

Om ook daadwerkelijk een impuls te geven aan het sporten en bewegen van alle inwoners, zet de gemeente Bergen op Zoom de komende jaren in op vier speerpunten:

1. Een samenhangend en divers sport- en beweegaanbod
2. Komen tot sterke sportverenigingen
3. Kwalitatieve en betaalbare sport- en beweegaccommodaties
4. Verbinding tussen breedtesport en topsport

In het najaar van 2011 zullen de speerpunten en actiepunten samen met de werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van sportverenigingen, sportorganisaties en onderwijsinstellingen, concreet worden uitgewerkt. Dit zal leiden tot de Uitvoeringsnota Sport en Bewegen 2011 – 2016 vast te stellen door het college.

Bijlagen:

Bijlage nr.	Omschrijving	Bijgevoegd/Ter inzage
1	Concept Kadernota sport en bewegen 2011-2016	Bijgevoegd
2	Beeldvormingsnota (besluit 08-08 van 22-02-2011)	Ter inzage

Raadsvoorstel

Datum raadsvergadering :
Nummer : RVB11-0065
Onderwerp : Kadernota sport en bewegen 2011-2016 "Sport is (in) Beweging"

Aan de gemeenteraad,

Voorstel

1. De Kadernota sport en bewegen 2011-2016 vast te stellen, waarin als speerpunten zijn opgenomen:
  - a. Een samenhangend en divers sport en beweegaanbod;
  - b. Komen tot sterke sportverenigingen;
  - c. Kwalitatieve en betaalbare sport- en beweegaccommodaties;
  - d. Verbinding tussen breedtesport en topsport.
2. De verdere uitwerking van de speerpunten en de Kadernota laten uitvoeren onder de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders.

Inleiding

In februari 2011 hebben wij de beeldvormingsnota Sport en Bewegen vastgesteld. Met de raadsmededeling van 17 maart 2011 (RMD11-0015) zijn uw gevoelens over deze nota gepeild. Nu liggen de definitieve kaders voor het toekomstige sport- en beweegbeleid voor ter besluitvorming.

Historie

Het huidige sportbeleid 'Sport over de volle breedte' dateert uit 2004. Het richt zich vooral op sportaccommodaties, maar ook voorzichtig op de inzet van sport voor het bereiken van allerlei maatschappelijke doelstellingen. Sport, maar ook bewegen, bevordert de maatschappelijke participatie en sociale cohesie, leert jonge mensen omgaan met waarden en normen en biedt sporters en vrijwilligers ontplooiingsmogelijkheden. Daarnaast compenseren ze de negatieve effecten van de moderne samenleving op het gebied van gezondheid en zorgen ze voor een aantrekkelijk woonklimaat. Vandaar dat wij deze ontwikkelingen mee willen nemen in een nieuwe Kadernota sport en bewegen.

In de zomer van 2010 zijn wij begonnen met de voorbereidingen voor een nieuw sport- en beweegbeleid. In september 2010 is een eerste sportconferentie gehouden om het gehele maatschappelijke veld te betrekken bij het nieuwe beleid. Sportverenigingen, adviesraden, onderwijsinstellingen en raadsleden waren hierbij aanwezig. Het resultaat van deze conferentie is vertaald in de nota 'Sport is (in) beweging - Beeldvormingsnota Sport en Bewegen 2011'¹. Deze nota beschrijft de stand van zaken van sport en bewegen in de gemeente, inclusief een

---

¹ In het vervolg te noemen: Beeldvormingsnota.

Raadsvoorstel

evaluatie van het voorgaande beleid met sterkte/zwakte-analyses. Ook is ingegaan op de ontwikkelingen en trends in de sport en is een aantal conclusies en aandachtspunten geformuleerd. Van de Beeldvormingsnota is een publieksvriendelijke versie beschikbaar: 'Sport is (in) Beweging – Koers Bergen op Zoom 2011 – 2016'.

In april 2011 is een tweede sportconferentie gehouden waarin met de aanwezigen is gediscussieerd over een aantal beleidsspeerpunten. De bijeenkomst heeft geleid tot de bewustwording dat de kosten voor sportaccommodaties hoog zijn, zodat naar alternatieve wegen moet worden gezocht om de kosten te verlagen, extra inkomsten te genereren en de accommodaties nog beter te benutten. Ook bleek tijdens de conferentie dat de doelgroep moet worden verbreed naar sporters en bewegers, naar jong en oud, met of zonder beperking en naar verenigingssporters en ongebonden sporters.

De voorliggende nota is een Kadernota waarin de bevindingen uit de sportconferenties zijn vertaald in speerpunten en resultaten. Na vaststelling door u zal een uitvoeringsnotitie worden opgesteld, waarin de kaders worden omgezet in concrete plannen, projecten en activiteiten. Deze uitvoeringsnotitie wordt dan vastgesteld door en uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van ons.

Beoogd maatschappelijk effect/doelstelling

Sport en welzijn

Sport wordt in de Kadernota niet alleen gezien als doel op zich ('sport is leuk'), maar vooral ook als middel om verschillende maatschappelijke doelen te behalen. De Kadernota sluit daarom aan bij de doelstellingen op andere beleidsterreinen als de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), gezondheid, arbeidsparticipatie en jeugd. In 2012 wordt een nieuwe gezamenlijke nota gemaakt voor deze beleidsterreinen waarin wordt aangesloten op de onderhavige Kadernota.

Sport én bewegen

In de Kadernota staat naast sport ook nadrukkelijk bewegen centraal. Niet alle kinderen zijn in staat om te sporten, maar ze kunnen wel bewegen en aan sportieve activiteiten deelnemen in de wijk. Ditzelfde geldt ook voor senioren: sport klinkt vaak te serieus, te prestatiegericht. Met bewegingsactiviteiten leveren zij echter wel een bijdrage aan hun eigen gezondheid en ontmoeten zij mensen.

Zelfstandig vermogen samenleving stimuleren

Bergen op Zoom wil graag een netwerkgemeente zijn: samenwerken met inwoners en organisaties, het bedrijfsleven en verenigingen om elkaar te versterken. Daar waar mogelijk wil de gemeente ook regionaal samenwerken. Zeker op het gebied van sport en bewegen kan dit voordelen bieden. De gemeente wil bestaande netwerken zo veel mogelijk in stand laten en er voor zorgen dat deze netwerken zo optimaal mogelijk kunnen werken en op elkaar kunnen aansluiten. Dit betekent een verschuiving van de overheid die 'zorgt voor' naar een overheid die 'zorgt dat', en van een overheid die 'regelt dat' naar de 'regulering van'. Uitgangspunt van het sport- en beweegbeleid is dan ook het zelfstandig vermogen van mensen en de betrokken sportverenigingen en -organisaties te stimuleren om zelf voor oplossingen te zorgen. Dit zorgt voor actieve deelname en betrokkenheid bij de samenleving.

Raadsvoorstel

Gemeente initieert en regisseert

Wij kiezen op het gebied van sport en bewegen dan ook voor een initiërende en regisserende rol. Dus niet direct zelf actief zijn in de uitvoering, maar organisaties, sportverenigingen en mensen bij elkaar brengen en zorgen voor draagvlak. Het gaat bijvoorbeeld meer om het tot stand brengen van netwerken in plaats van het bieden van financiële ondersteuning. Dit geldt ook voor het onderdeel topsport in deze nota.

Topsport en breedtesport kunnen niet zonder elkaar, maar dit betekent niet direct dat topsport ook financieel wordt ondersteund.

Resultaten

Wij vinden het belangrijk dat door te sporten en te bewegen ook een bijdrage wordt geleverd aan diverse maatschappelijke en sociale doelstellingen, als leefbaarheid, gezondheid en burgerparticipatie. Deze maatschappelijke doelstellingen zijn heel breed, waardoor het niet mogelijk is deze doelen succesvol te realiseren. Mede gezien de huidige economische ontwikkelingen, maken wij daarom een aantal duidelijke keuzes. Met de inzet op de vier speerpunten streven wij eindelijk in 2016 de volgende resultaten te behalen:

- Minimaal 75% van de inwoners sport of beweegt in 2016 regelmatig, binnen zijn of haar eigen mogelijkheden.
- Bergen op Zoom kent in 2016 10 sterke sportverenigingen die structureel samenwerken met onderwijsinstellingen, kinderopvangorganisaties of andere maatschappelijke instellingen op het gebied van sport en bewegen, die bestuurlijk goed zijn georganiseerd en beschikken over een (verenigings)beleidsplan.
- In 2016 is 75% van de sportverenigingen aangesloten bij een structureel netwerk, het SportPlatform, zodat beter kan worden samengewerkt.
- De gemeentelijke sportaccommodaties en -voorzieningen blijven voldoen (ook in 2016) aan de normen van NOC*NSF, zoals vermeld in het Handboek Sportaccommodaties van ISA-Sport.
- In 2016 is er een passend aanbod om mensen met een beperking aan het sporten of bewegen te krijgen en te houden.
- Het percentage inwoners met (ernstig) overgewicht is volgens onderzoek van de GGD West-Brabant in 2016 met 10% afgenomen.

In het najaar 2011 worden de speerpunten in de uitvoeringsnota uitgewerkt in concrete actiepunten. Daarbij wordt ook aangegeven op welke wijze de resultaten worden gemeten.

Uitwerking voorstel

De Kadernota is bedoeld als kapstok waaraan de uitvoeringsactiviteiten die tot de bovengenoemde resultaten moeten leiden, worden opgehangen.

Hieronder wordt ieder speerpunt kort toegelicht: Wat willen we bereiken? Vervolgens wordt op hoofdlijnen aangegeven wat we daarvoor gaan doen. De concrete uitwerking volgt in de eerder genoemde uitvoeringsnota.

Raadsvoorstel

1. Een samenhangend en divers sport en beweegaanbod

Om de inwoners van de gemeente een leven lang te laten bewegen en sporten op de manier waarop zij zelf willen, is een divers sport- en beweegaanbod nodig. Bergen op Zoom heeft veel verschillende sportverenigingen en ook door diverse maatschappelijke organisaties worden veel sport- en beweegactiviteiten georganiseerd. Op dit moment ontbreekt echter de samenhang. Er is geen centraal overzicht van het sport- en beweegaanbod en ook geen overkoepelend orgaan dat de sport vertegenwoordigt in de gemeente.

Wat gaan we doen

- Een centraal beweeg- en sportloket wordt ingericht.
- De inzet van combinatiefuncties ter realisatie van een uitgebreid sport – beweegaanbod voor de jeugd.
- Speciale aandacht voor sport en bewegen voor gehandicapten door deelname aan het provinciaal project: "aangepast sporten."
- Aandacht voor alternatieve mogelijkheden van sport en bewegen ook bij centralisatie van het aanbod.

In Bergen op Zoom zijn al diverse voorzieningen gerealiseerd als een skatebaan, beachvolleybalvelden, een verlicht basketbalveld en een aantal trapveldjes zijn voorzien van kunstgras. Deze voorzieningen vormen ook onderdeel van het sport- en beweegaanbod. Ditzelfde geldt voor de diverse sportevenementen die in de gemeente worden gehouden.

2. Komen tot sterke sportverenigingen

Sportverenigingen leveren een belangrijke bijdrage aan het sportbeleid. Zonder goed functionerende (ofwel 'sterke') verenigingen is een bijdrage door sport aan de diverse maatschappelijke doelen nauwelijks mogelijk. Dit betekent dat verenigingen en dus de vrijwilligers moeten worden gefaciliteerd om deze rol te kunnen vervullen. Uiteraard zullen niet alle verenigingen in staat zijn en/of de behoefte hebben om een sterke vereniging te worden met een maatschappelijke taak.

Wat gaan we doen?

- Een sportplatform wordt ingericht in overleg met de sportverenigingen om hen te faciliteren de krachten te bundelen vanuit het bieden van een netwerk.

3. Kwalitatieve en betaalbare sport- en beweegaccommodaties

Het huidige aanbod aan gemeentelijke sport- en beweegaccommodaties voldoet aan de vraag. De meeste accommodaties hebben een hoge bezettingsgraad. Sportverenigingen willen echter vaak gebruik maken van een specifieke accommodatie, maar dit is niet altijd op de gewenste tijdstippen mogelijk. Dit betekent niet dat er dus ook daadwerkelijk ruimte tekort is. Bergen op Zoom krijgt in de toekomst te maken met beperkte krimp: een dalend aantal inwoners (na 2020) en afnemende leerlingenaantallen. Dit heeft onder andere gevolgen voor het gebruik van de accommodaties, bijvoorbeeld voor het bewegingsonderwijs. Ook gemeenten in de regio krijgen met krimp te maken. Daarom is het van belang het beleid voor sportvoorzieningen regionaal af te stemmen en samenwerking te zoeken met bijvoorbeeld Roosendaal, Steenbergen en Woensdrecht.

Raadsvoorstel

Wat gaan we doen?

- Alvast rekening houden met krimp en geen uitbreiding van capaciteit te plannen.
- Alternatieve mogelijkheden voor bezetting van de sportaccommodaties onderzoeken.
- Bezuinigingen binnen het sportvastgoed door het onderzoeken van de mogelijkheden tot anders inrichten van het beheer en onderhoud.

Hieraan zal ook aandacht worden besteed in de vastgoednota die naar verwachting in november 2011 aan u wordt aangeboden.

4. Verbinding tussen breedtesport en topsport

In de gemeente vinden veel initiatieven plaats op het gebied van breedtesport en topsport. Door aan de ene kant te zorgen voor afstemming tussen deze initiatieven en aan de andere kant nog ontbrekende initiatieven te stimuleren, kan in Bergen op Zoom een sportketen worden gerealiseerd. In deze keten wordt efficiënt omgegaan met talentherkenning en -ontwikkeling en uiteindelijk topsport.

Net als in de meeste andere gemeenten is in Bergen op Zoom veel aandacht voor breedtesport, maar ontbreekt de logische aansluiting richting topsport. De meest ideale situatie is dat een aaneengesloten keten ontstaat van breedtesport naar topsport.

Wat gaan we doen?

- Het onderzoeken van huidige initiatieven op gebied van talentherkenning, talentontwikkeling en topsport.
- Het faciliteren van topsport door het bieden van ondersteuning aan een Topsport Talentschool.

Consequenties van het voorstel

Financiën

Accommodaties:

Het belangrijkste deel van het totaal aan beschikbare middelen voor sport en bewegen betreft lasten voortvloeiend uit de aanleg, bouw, onderhoud en instandhouding van de sportaccommodaties. Op dit onderdeel zal de komende jaren bezuinigd worden en is een aantal taakstellingen opgelegd. Bezuinigingen worden gerealiseerd door een efficiënter beheer, betere benutting, energiebesparende maatregelen en het verhogen van de huurtarieven (5% in 2012). Tevens vindt een onderzoek plaats naar het op afstand plaatsen van sportaccommodatiebeheer. De bezuinigingen gaan niet ten koste van de kwantiteit en kwaliteit van de huidige sportaccommodaties.

Sportstimulering:

Sport- en beweegstimulering is van belang om de participatie- en preventiedoelstellingen uit de WMO en de Wet Publieke Gezondheid (WPG) te behalen. Door meer samenwerking tussen sport, welzijn en onderwijs te stimuleren kan een bredere doelgroep worden bereikt met nieuwe activiteiten. De huidige sportaccommodaties, kunnen hierdoor beter worden benut. De combinatiefunctionarissen zullen hierin een belangrijke rol gaan vervullen. Vanaf 2012 zijn 9,2 formatieplaatsen structureel gefinancierd. De kosten worden mede gefinancierd uit rijksmiddelen (40%), de overige 60% wordt door de gemeente zelf gefinancierd

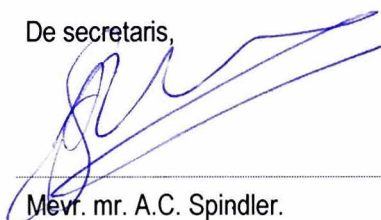
Raadsvoorstel

De gemeente heeft ook een budget jeugdsportsubsidies. Deze subsidies komen direct ten goede aan alle sportverenigingen. Een herziening van de systematiek is mogelijk, maar zal gezien de omvang van het budget en het bedrag per vereniging naar verwachting geringe invloed hebben op het realiseren van de speerpunten. Voor extra stimulering van de breedtesport en topsport zullen, indien mogelijk, subsidies worden aangevraagd bij de provincie Noord-Brabant en het ministerie van VWS.

Een ontwerpbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

Het college van burgemeester en wethouders van Bergen op Zoom,

De secretaris,

Mevr. mr. A.C. Spindler.

De burgemeester,

Drs. J.M.M. Polman
A.J.E.M. Linssen
Loco-burgemeester

Raadsvoorstel

De raad van de gemeente Bergen op Zoom;

gezien het voorstel van het college van 16 augustus 2011, nr. RVB11-0065;

gelet op de bepalingen van de gemeentewet;

BESLUIT:

1. De Kadernota sport en bewegen 2011-2016 vast te stellen, waarin als speerpunten zijn opgenomen:
  - a. Een samenhangend en divers sport en beweegaanbod;
  - b. Komen tot sterke sportverenigingen;
  - c. Kwalitatieve en betaalbare sport- en beweegaccommodaties;
  - d. Verbinding tussen breedtesport en topsport.
2. De verdere uitwerking van de speerpunten en de Kadernota laten uitvoeren onder de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van

De griffier,

De voorzitter,

.....
F.P. de Vos

Sport is (in) Beweging
Kadernota Sport en Bewegen
2011 - 2016

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
1. Inleiding.....	4
2. Ontwikkelingen.....	6
3. Ambities.....	10
4. Speerpunten.....	12
5. Financiën.....	19
6. Samenvatting.....	20

Voorwoord

Ik ben er klaar voor!! Met veel plezier bied ik u de nota 'Sport is (in) Beweging – Kadernota Sport en Bewegen 2011 – 2016' aan. De afgelopen maanden is hard gewerkt aan het voorbereiden van deze nota, samen met diverse sportverenigingen, onderwijsinstellingen en adviesraden. Gezamenlijk zijn we tot een mooi resultaat gekomen!

Begin 2011 is in de Beeldvormingsnota een uitgebreide beschrijving van sport en bewegen in Bergen op Zoom: Welke organisaties zijn in de Bergse sportsector actief, hoe staat het met onze sportaccommodaties, welke effecten heeft het gemeentelijk sportbeleid tot nu toe gehad en welke kansen liggen er voor een nieuw sport- en beweegbeleid? Vervolgens is in de vorm van een Raadsmededeling een aantal voorstellen gedaan voor de nieuwe beleidskaders, dat besproken is in de commissie Mens en Maatschappij. De wensen van de commissie hebben, samen met de adviezen uit de Sportconferentie geleid tot deze Kadernota.

Wij willen de komende jaren vooral inzetten op samenwerking en verbinding. Er gezamenlijk voor zorgen dat onze inwoners meer gaan sporten en bewegen, uiteraard binnen de eigen mogelijkheden en wensen. Wij hebben veel ambities, maar realiseren ons ook dat in de huidige tijd duidelijke keuzen moeten worden gemaakt.

Ik wens u veel leesplezier en hoop samen met u te zorgen dat in Bergen op Zoom de komende jaren Sport in Beweging is en blijft!

Maarten van Eekelen

Wethouder Sport
Gemeente Bergen op Zoom

1. Inleiding

Het huidige sportbeleid 'Sport over de volle breedte' dateert uit 2004. Het richt zich vooral op sportaccommodaties, maar ook voorzichtig op de inzet van sport voor het bereiken van allerlei maatschappelijke doelstellingen. Sport, maar ook bewegen, bevordert de maatschappelijke participatie en sociale cohesie, leert jonge mensen omgaan met waarden en normen en biedt sporters en vrijwilligers ontplooiingsmogelijkheden. Daarnaast compenseren ze de negatieve effecten van de moderne samenleving op het gebied van gezondheid en zorgen ze voor een aantrekkelijk woonklimaat. Vandaar dat de gemeente Bergen op Zoom deze ontwikkelingen mee wil nemen in een nieuwe kadernota sport en bewegen.

De weg naar 'Sport is (in) Beweging - Kadernota Sport en Bewegen 2011 – 2016'

In de zomer van 2010 is de gemeente Bergen op Zoom begonnen met de voorbereidingen voor een nieuw sport- en beweegbeleid. De gemeente wilde dit in nauwe samenwerking met de partners in het veld vormgeven. Er zijn dan ook gesprekken gevoerd met betrokkenen en er is een eerste sportconferentie gehouden in september 2010. Hierbij waren sportverenigingen, adviesraden, onderwijsinstellingen en raadsleden aanwezig. Het resultaat hiervan is de nota 'Sport is (in) beweging - Beeldvormingsnota Sport en Bewegen 2011' ¹ die begin 2011 is verschenen. Hierin staat de stand van zaken beschreven van sport en bewegen in de gemeente Bergen op Zoom, inclusief een evaluatie van het voorgaande beleid met sterkte/zwakte-analyses. Er is ook ingegaan op de ontwikkelingen en trends in de sport en er is een aantal conclusies en aandachtspunten geformuleerd. Van de Beeldvormingsnota is een publieksvriendelijke versie beschikbaar: 'Sport is (in) Beweging – Koers Bergen op Zoom 2011 – 2016'.

In april 2011 is een tweede sportconferentie gehouden, waarin met de aanwezigen is gediscussieerd over een aantal beleidsspeerpunten. De bijeenkomst heeft geleid tot de bewustwording dat de kosten voor sportaccommodaties hoog zijn, zodat naar alternatieve wegen moet worden gezocht om de kosten te verlagen, extra inkomsten te genereren en de accommodaties nog beter te benutten. Ook kwam uit de conferentie dat de doelgroep moet worden verbreed naar sporters én bewegers, naar jong én oud, met of zonder beperking en naar verenigingssporters én ongebonden sporters.

Op 17 mei 2011 heeft de Commissie Mens en Maatschappij haar mening gegeven over de mogelijke kaders van het nieuwe beleid, die vermeld stonden in de Raadsmededeling van 17 maart 2011. Hier is door de commissie positief op gereageerd. Zij heeft gevraagd aandacht te besteden aan gehandicaptensport, aan de mogelijkheden om te komen tot één sportvereniging per tak van sport per sportpark, aan omniverenigingen en aan multifunctioneel gebruik van (sport)accommodaties. Uiteindelijk hebben alle inspanningen geleid tot de totstandkoming van 'Sport is (in) Beweging - Kadernota Sport en Bewegen 2011 - 2016' ².

Doel Kadernota

De Kadernota geeft de kaders, of wel de richting van het beleid aan. Dit betekent dat geen antwoord wordt gegeven op vragen als: Gaan we een nieuwe sporthal bouwen?, Wat worden de tarieven voor de sportaccommodaties? en Wat gaan we doen om senioren meer te laten bewegen? De kaders moeten vooral zorgen voor houvast. Wanneer de raad de Kadernota heeft vastgesteld, worden de kaders uitgewerkt in een uitvoeringsnota, met concrete plannen, projecten en activiteiten. De gemeente wil deze uitwerking graag samen doen met betrokken partijen uit het veld en heeft inmiddels in overleg met hen een werkgroep samengesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van sportverenigingen, -organisaties en onderwijsinstellingen.

¹ In het vervolg te noemen: Beeldvormingsnota.

² In het vervolg te noemen: Kadernota.

Uitgangspunten Kadernota

Sport wordt in de Kadernota niet alleen gezien als doel op zich ('sport is leuk'), maar vooral ook als middel om verschillende maatschappelijke doelen te behalen. De Kadernota sluit daarom aan bij de doelstellingen op andere beleidsterreinen als de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO), gezondheid, arbeidsparticipatie en jeugd. In 2012 wordt een nieuwe gezamenlijke nota gemaakt voor deze beleidsterreinen. Dit betekent dat er aandacht is voor (prestatie)sport, maar ook voor meedoen, leefbaarheid, bevorderen van de gezondheid en tegengaan van overgewicht.

Sport én bewegen

In de Kadernota staat naast sport ook nadrukkelijk bewegen centraal. Niet alle kinderen zijn in staat om te sporten, maar ze kunnen wel bewegen en sportieve activiteiten doen in de wijk. Ditzelfde geldt ook voor senioren: sport klinkt vaak te serieus, te prestatiegericht. Met bewegingsactiviteiten leveren zij echter wel een bijdrage aan hun eigen gezondheid en ontmoeten zij mensen.

Zelfstandig vermogen samenleving stimuleren

Bergen op Zoom wil graag een netwerkgemeente zijn: samenwerken met inwoners en organisaties, het bedrijfsleven en verenigingen om elkaar te versterken. Daar waar mogelijk wil de gemeente ook regionaal samenwerken. Zeker op het gebied van sport en bewegen kan dit voordelen bieden. De gemeente Bergen op Zoom wil bestaande netwerken zo veel mogelijk in stand laten en er voor zorgen dat deze netwerken zo optimaal mogelijk kunnen werken en op elkaar kunnen aansluiten. Dit betekent een verschuiving van de overheid die 'zorgt voor' naar een overheid die 'zorgt dat', en van een overheid die 'regelt dat' naar de 'regulering van'. Uitgangspunt van het sport- en beweegbeleid is dan ook het zelfstandig vermogen van mensen en de betrokken sportverenigingen en -organisaties te stimuleren om zelf voor oplossingen te zorgen. Dit zorgt voor actieve deelname en betrokkenheid bij de samenleving.

Gemeente initieert en regisseert

De gemeente kiest op het gebied van sport en bewegen dan ook voor een initiërende en regisserende rol. Dus niet direct zelf actief zijn in de uitvoering, maar organisaties, sportverenigingen en mensen bij elkaar brengen en zorgen voor draagvlak. Het gaat bijvoorbeeld meer om het tot stand brengen van netwerken in plaats van het bieden van financiële ondersteuning. Dit geldt ook voor het onderdeel topsport in deze nota. Topsport en breedtesport kunnen niet zonder elkaar, maar dit betekent niet direct dat topsport ook financieel wordt ondersteund.

5

2. Ontwikkelingen

Sport en bewegen spelen een belangrijke rol in de samenleving. De Rijksoverheid en de Provincie Noord-Brabant hebben zeer recent hun nieuwe beleidsvoornemens op het gebied van sport en bewegen gepresenteerd. Daarnaast biedt ook het Olympisch Plan 2028 veel mogelijkheden om beleidsmatig op aan te sluiten. In de Beeldvormingsnota zijn specifieke ontwikkelingen op gebied van sport en bewegen in Bergen op Zoom aangegeven. In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste landelijke en provinciale ontwikkelingen en de meest recente lokale ontwikkelingen vermeld.

'Beleidsbrief Sport' - Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Op 19 mei 2011 heeft de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), mevrouw Schippers, de 'Beleidsbrief Sport' aangeboden aan de Tweede Kamer. Hierin staan de hoofdlijnen van het sport- en beweegbeleid voor de komende jaren. De minister heeft drie prioriteiten:

- *Sport en bewegen in de buurt.*
Iedere Nederlander, jong of oud, met of zonder beperking, moet veilig kunnen sporten en bewegen in de eigen buurt. Om het lokale sport- en beweegbeleid te laten aansluiten op de vraag van bewoners, is het van belang dat lokaal slimme verbindingen worden gelegd tussen onder andere sport, school, zorg, welzijn en bedrijfsleven.
- *Werken aan een veiliger sportklimaat.*
Er is een actieplan 'Naar een veiliger sportklimaat' opgesteld, waarin maatregelen zijn opgenomen om excessen in de sport harder aan te pakken en vrijwilligers te ondersteunen in de omgang met lastig gedrag en bij het handhaven van grenzen.
- *Uitblinken in sport.*
Het kabinet investeert in topsportmedische begeleiding en betere aansluiting van onderwijs op Centra voor Topsport en Onderwijs (CTO's). Daarnaast wil het de economische betekenis van sport beter benutten, zowel in de breedtesport als in de topsport.

Het kabinet gaat de volgende acties in gang zetten, die eind 2011 nader worden uitgewerkt:

- Ontwikkelen van één programma rond sport en bewegen in de buurt. Dit programma richt zich op het realiseren van vraaggericht sport- en beweegaanbod in de buurt met publieke en private partners.
- Uitbreiden en verbreden van het aantal mensen met een combinatiefunctie.
- Diverse ministeries, de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en NOC*NSF gaan belemmerende wet- en regelgeving in kaart brengen. Zij gaan proberen problemen die sport- en beweegaanbieders tegenkomen bij het uitvoeren van hun maatschappelijke functie, en die lokaal niet kunnen worden opgelost, centraal aan te pakken.
- Opzetten van sportloketten bij revalidatiecentra met daarbij aandacht voor talentherkenning.
- Investeren in de Nederlandse topsport door het invoeren van een variabel stipendium (bijdrage in de kosten van levensonderhoud van topsporters) en intensivering van topsportmedische begeleiding op CTO's.
- Ontwikkelen van een nieuw evenementenbeleid met meer focus op strategische topsportevenementen en meer aandacht voor maatschappelijke en economische spin-off.
- Uitwerken van de bijdrage van de Rijksoverheid aan de ambities uit het Olympisch Plan 2028.

'Olympisch Plan 2028' - NOC*NSF

In de zomer van 2009 heeft een groot aantal organisaties, waaronder NOC*NSF, de VNG en het ministerie van VWS, het Olympisch Plan 2028 ondertekend. Het idee hiervan is met sport heel Nederland naar Olympisch niveau te brengen. Het mogelijke resultaat is dat in 2028 wellicht de Olympische en Paralympische Spelen in Nederland worden gehouden. Maar het gaat er vooral om dat iedereen profijt heeft van de inspanningen, op sociaal maatschappelijk, economisch, ruimtelijk en welzijnsgebied. In het Olympisch Plan 2028 staan 8 ambities, waaraan alle partijen, dus ook gemeenten, een bijdrage kunnen leveren.

1. Topsportambitie

Nederland heeft in 2016 een vruchtbaar topsportklimaat waarin sporters optimaal kunnen presteren. Nederland bezet structureel een top 10 positie op de diverse wereldranglijsten.

2. Breedtesport ambitie

Nederland is in 2016 een samenleving waarin het beoefenen en beleven van sport voor jong en oud een belangrijke kwaliteit is in hun leven. Minimaal 75% van de Nederlanders uit alle lagen van de (multiculturele) samenleving doet in 2016 regelmatig aan sport.

3. Sociaal-maatschappelijke ambitie

Nederland heeft in 2016 een sociaal klimaat waarin men met plezier samenleeft, trots is Nederlander te zijn en graag iets bijdraagt aan de maatschappij.

4. Welzijnsambitie

In 2016 heeft Nederland een gezonde bevolking: fitte werknemers, vitale ouderen, en minder mensen (en vooral kinderen) met overgewicht. Voldoende beweging en gezonde voeding zijn de norm.

5. Economische ambitie

Nederland heeft in 2016 een sterke, competitieve economie, mede dankzij een grotere arbeidsparticipatie, een toegenomen arbeidsproductiviteit, meer aandacht voor innovatie en een sterk internationaal imago.

6. Ruimtelijke ambitie

Nederland is in 2028 een land met een goed leefklimaat, voldoende sportaccommodaties, en een goede mobiliteit, zodat het organiseren van Olympische en Paralympische Spelen nog beter mogelijk is.

7. Evenementen ambitie

Nederland staat in 2016 wereldwijd bekend om zijn grote ambitie en talent voor het organiseren van grote sport- en culturele evenementen.

8. Media-aandacht ambitie

Door het vergroten en verbreden van de media-aandacht voor sport is in 2016 de sportbeleving in Nederland dusdanig toegenomen dat we een top drie positie bezetten in Europa. Mede daardoor groeit het aantal mensen dat regelmatig aan sport doet.

De gemeente Bergen op Zoom wil graag aansluiten bij de ambities uit het Olympisch Plan 2028, aangezien het landelijk (sport)beleid hier ook op wordt afgestemd. Voor iedere gemeente zijn voordelen te behalen, niet alleen op gebied van sport en bewegen. Door sport toegankelijker te maken voor iedereen, wordt een bijdrage geleverd aan de leefbaarheid in de wijken. Door extra in te zetten op maatschappelijke stages in de sport, vrijwilligerswerk en werkervaringsplaatsen, kunnen mensen zich meer betrokken voelen bij de samenleving. Gemeenten kunnen samen met woningcorporaties en de sportsector zorgen voor voldoende sportvoorzieningen in achterstandswijken. Door het beweegvriendelijker maken van de leefomgeving van mensen, kunnen ouderen vitaler worden. Bedrijfsport kan zorgen voor fittere werknemers. Dit alles leidt tot een gezonde en sportieve samenleving.

'Sportplan Brabant 2016' - provincie Noord-Brabant

Het 'Sportplan Brabant 2016' is zoals de provincie zelf aangeeft 'een investering in de Brabantse samenleving'. Het plan moet sport in Brabant en onder Brabanders stimuleren. Het doel is dat dit positieve effecten heeft voor de gezondheid, sociale cohesie, economie en internationale profilering van Brabant. Ook levert het sportplan een bijdrage aan het Olympisch Plan 2028. De provincie ziet graag dat sportverenigingen, Brabanders, overheden, bedrijven en onderwijs elkaar rondom het sportplan kunnen vinden, helpen en versterken. Het vormen van sportnetwerken is een van de belangrijke onderwerpen. Concreet betekent dit dat de provincie gaat inzetten op:

- talentontwikkeling;
- (top)sportevenementen;
- topsportaccommodaties;
- toegankelijkheid van sport voor alle Brabanders, waaronder gehandicapten.

De provincie stelt zeven sporten, zogenaamde kernsporten, centraal die kenmerkend zijn voor Brabant: hockey, turnen, atletiek, paardensport, wielrennen, zwemmen en voetbal. Op 15 september 2011 is de kick-off bijeenkomst van het 'Sportplan Brabant 2016' en wordt ook een subsidieregeling gepresenteerd om de sportinfrastructuur in de periode 2011-2016 gericht te versterken.

'Sport is (in) beweging - Beeldvormingsnota Sport en Bewegen 2011 - 2016' - gemeente Bergen op Zoom

In de Beeldvormingsnota zijn de ontwikkelingen op gebied van sport en bewegen in Bergen op Zoom aangegeven. De belangrijkste ontwikkelingen zijn:

- Het sportklimaat in Bergen op Zoom is goed: er wordt meer gesport dan het landelijke gemiddelde en de capaciteit van de sportaccommodaties is op orde. Door dalende inwonersaantallen kan de vraag naar beschikbare sportaccommodaties, gebruiksuren in sporthallen enz. in de toekomst wel afnemen.
- Het percentage mensen met overgewicht is in Bergen op Zoom hoger dan in de regio.
- De bezettingsgraad van de gemeentelijke sportaccommodaties is goed. Momenteel wordt onderzoek verricht naar de diverse mogelijkheden om het beheer en de exploitatie van de accommodaties zo efficiënt mogelijk te verzorgen.
- Sportverenigingen hebben het moeilijk. Het is moeilijk om leden te behouden, nieuwe leden te werven, financieel gezond te blijven, voldoende vrijwilligers te krijgen en te zorgen voor hun (eigen) accommodatie. Daarnaast wordt van hen ook nog een belangrijke rol verwacht bij allerlei maatschappelijke projecten als naschoolse sportactiviteiten, het bijbrengen van normen en waarden enz. Sportverenigingen zijn zich hier wel steeds meer van bewust.
- Er is behoefte aan meer samenwerking tussen sport en welzijn en sport en onderwijs, waardoor een bredere doelgroep kan worden bereikt.
- Het sportaanbod is nog niet optimaal afgestemd op de groeiende vraag naar ongebonden sportief bewegen.
- De samenhang binnen de sport- en beweegmarkt ontbreekt. Er is geen overkoepelend orgaan dat de sport vertegenwoordigt met een duidelijk centraal overzicht en presentatie van het sport- en beweegaanbod in de gemeente. Ook is er nog geen sluitende keten binnen (sportief) bewegen waarbij de verschillende organisaties elkaars aanbod kennen en naar elkaar doorverwijzen.

Overige ontwikkelingen

- In de loop van 2011 zal een onderzoek plaatsvinden naar de mogelijkheden van leisure-voorzieningen in Kijk in de Pot-Zuid. Als daadwerkelijk een alternatief met leisure wordt gerealiseerd, kan dit betekenen dat er in de toekomst onder andere extra sportvoorzieningen bij komen. Hoewel dit geen gemeentelijke sportvoorzieningen zijn, hebben ze wel invloed op het gemeentelijk vastgoedbeleid en de huidige voorzieningen. Op dat moment zal er een heroverweging in het accommodatiebeleid moeten plaatsvinden. Dit komt terug in de vastgoednota.

- Tot slot speelt ook de huidige economische crisis een zeer belangrijke rol. Bedrijven, sportverenigingen, maar ook individuele inwoners hebben minder te besteden. Mensen kiezen bijvoorbeeld nog maar voor één sport in plaats van drie sporten, verenigingen zien hun sponsorinkomsten teruglopen, enz. Ook de gemeente Bergen op Zoom moet fors bezuinigen. Dit betekent dat er duidelijke keuzen moeten worden gemaakt.

Wat betekent dit voor Bergen op Zoom?

Zowel het landelijk als het provinciaal sportbeleid biedt goede aanknopingspunten voor de ambities van Bergen op Zoom op gebied van sport en bewegen. Voor Bergen op Zoom betekent dit dat het in de komende periode van belang is om:

- veel aandacht te besteden aan sport en bewegen in de buurt. Hierbij kan ook gebruik worden gemaakt van financiële middelen die het Rijk hiervoor inzet.
- in te zetten op combinatiefuncties, eventueel ook op andere doelgroepen dan de jeugd.
- aan te sluiten bij de breedtesport-ambitie van het Olympisch Plan 2028 om te zorgen dat in 2016 75% van de Nederlanders aan sport doet.
- een bijdrage te leveren aan de welzijns-ambitie: zorgen voor een gezonde en fitte bevolking.
- aandacht te besteden aan aangepast sporten. Hiervoor biedt vooral de provincie Noord-Brabant subsidiemogelijkheden.
- binnen de lokale mogelijkheden een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van topsport.

3. Ambities

Ambities

De gemeente Bergen op Zoom vindt het belangrijk dat zoveel mogelijk inwoners gaan en blijven sporten en bewegen, op de manier die zij zelf willen. Niet alleen omdat sporten en bewegen leuk is om te doen, maar ook omdat de inwoners zelf zo een belangrijke bijdrage leveren aan maatschappelijke doelen als leefbaarheid, gezondheid en burgerparticipatie.

De gemeente wil activiteiten en organisaties die bijdragen aan het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen ondersteunen. Echter, zonder afbreuk te doen aan de eigen verantwoordelijkheid van het veld. Waar samenwerking leidt tot goede plannen en effectieve uitvoering wil de gemeente ondersteuning bieden.

De gemeente wil daarom krachtig inzetten op samenwerking en verbinding. Tussen sportverenigingen onderling, tussen sportverenigingen en gemeente, tussen maatschappelijke instellingen en het onderwijs, tussen het onderwijs en sportverenigingen enz. om op die manier jong en oud in beweging te krijgen. Dit moet leiden tot een vergroting van deelname aan sport- en beweegactiviteiten in 2016 door alle inwoners, jong en oud, met en zonder beperking, ieder op zijn of haar eigen niveau.

Speerpunten

Om ook daadwerkelijk een impuls te geven aan het sporten en bewegen van alle inwoners, zet de gemeente Bergen op Zoom de komende jaren in op vier speerpunten:

1. Een samenhangend en divers sport- en beweegaanbod
2. Komen tot sterke sportverenigingen
3. Kwalitatieve en betaalbare sport- en beweegaccommodaties
4. Verbinding tussen breedtesport en topsport

Resultaten

De gemeente Bergen op Zoom vindt het belangrijk dat door te sporten en te bewegen ook een bijdrage wordt geleverd aan diverse maatschappelijke en sociale doelstellingen, als leefbaarheid, gezondheid en burgerparticipatie. Deze maatschappelijke doelstellingen zijn heel breed, maar het is niet mogelijk alles te willen realiseren. Mede gezien de huidige economische ontwikkelingen, maakt de gemeente Bergen op Zoom daarom een aantal duidelijke keuzen. Met de inzet op de vier speerpunten streeft Bergen op Zoom ernaar in 2016 de volgende resultaten te behalen:

- Minimaal 75% van de inwoners van de gemeente Bergen op Zoom sport of beweegt in 2016 regelmatig, binnen zijn of haar eigen mogelijkheden.
- Bergen op Zoom kent in 2016 10 sterke sportverenigingen die structureel samenwerken met onderwijsinstellingen, kinderopvangorganisaties of andere maatschappelijke instellingen op het gebied van sport en bewegen, die bestuurlijk goed zijn georganiseerd en beschikken over een (verenigings)beleidsplan.
- In 2016 is 75% van de sportverenigingen aangesloten bij een structureel netwerk, het SportPlatform, zodat beter kan worden samengewerkt.
- De gemeentelijke sportaccommodaties en -voorzieningen voldoen in 2016 aan de normen van NOC*NSF, zoals vermeld in het Handboek Sportaccommodaties van ISA-Sport.
- In 2016 is er een passend aanbod om mensen met een beperking aan het sporten of bewegen te krijgen en te houden.

- Het percentage inwoners met (ernstig) overgewicht is volgens onderzoek van de GGD West-Brabant in 2016 met 10% afgenomen.
- In het najaar 2011 worden de speerpunten in de uitvoeringsnota uitgewerkt in concrete actiepunten. Daarbij wordt ook aangegeven op welke wijze de resultaten worden gemeten.

4. Speerpunten

In dit hoofdstuk wordt ieder speerpunt toegelicht: Wat willen we bereiken? Vervolgens wordt aangegeven wat we daarvoor gaan doen. Afhankelijk van het speerpunt leidt dit tot een aantal actiepunten: Wat gaan we doen? Deze actiepunten zijn vooral op hoofdlijnen beschreven. De speerpunten en dus ook de actiepunten staan niet op zichzelf, vandaar dat actiepunten bij verschillende speerpunten kunnen horen en omgekeerd. De concrete uitwerking volgt in een uitvoeringsnota, die in het najaar 2011 in samenwerking met de werkgroep wordt gemaakt.

Speerpunt 1 Een samenhangend en divers sport- en beweegaanbod

Wat willen we bereiken?

Om de inwoners van de gemeente Bergen op Zoom een leven lang te laten bewegen en sporten op de manier waarop zij zelf willen, is een divers sport- en beweegaanbod nodig. Bergen op Zoom heeft veel verschillende sportverenigingen en ook door diverse maatschappelijke organisaties worden veel sport- en beweegactiviteiten georganiseerd. Op dit moment ontbreekt echter de samenhang. Er is geen centraal overzicht van het sport- en beweegaanbod en ook geen overkoepelend orgaan dat de sport vertegenwoordigt in de gemeente.

Hierdoor kennen de verschillende organisaties elkaars aanbod niet en kunnen ze ook niet naar elkaar doorverwijzen. Dit bemoeilijkt de samenwerking tussen partijen, maar ook de inwoners weten niet waar ze terecht kunnen. De gemeente Bergen op Zoom wil dit in de toekomst efficiënter en effectiever organiseren.

Daarnaast neemt de belangstelling voor de traditionele sport van sportverenigingen in wedstrijdverband af en neemt de behoefte aan sportief ongebonden bewegen, zoals fitness en hardlopen, toe. De vraag naar mogelijkheden om dergelijke sporten te kunnen beoefenen in de openbare ruimte en de vraag naar nieuwe vormen van ongebonden sport wordt groter.

Wat gaan we doen? 1. Centralisatie van het sport- en beweegaanbod

De sport- en beweegaanbieders zien in dat een vorm van centralisatie van het aanbod in Bergen op Zoom wenselijk is. Het opzetten van een centraal sport- en beweegloket kan bijdragen aan een betere afstemming van vraag en aanbod. In de komende periode wordt onderzocht op welke manier een dergelijk loket het beste kan worden vormgegeven. Hierbij wordt gekeken naar vraag en aanbod (waarvoor kan men wel of niet terecht bij het loket?), maar ook wat de beste uitvoeringsorganisatie is voor de sport- en beweegstimuleringsstaken. Er wordt in ieder geval gezocht naar een manier waarbij de diverse betrokken partijen in ieder geval meer gaan samenwerken, beter onderling afstemmen en naar elkaar doorverwijzen.

Wat gaan we doen? 2. Zorgen voor een uitgebreid sport- en beweegaanbod voor de jeugd door de inzet van combinatiefuncties

In 2010 is Bergen op Zoom gestart met de inzet van combinatiefunctionarissen, die zowel in de sport- of in de culturele sector werken, als in het onderwijs.

Een combinatiefunctionaris:

- is een bruggenbouwer tussen onderwijs, sport en cultuur;
- geeft een kwaliteitsimpuls aan het bewegingsonderwijs;

- zorgt voor het realiseren van een breed sport- en cultuuraanbod binnen het onderwijs;
- organiseert activiteiten op het gebied van sport en cultuur in alle wijken van de gemeente Bergen op Zoom;
- leidt kinderen richting de sportvereniging en de culturele instelling;
- levert een bijdrage aan de sociale cohesie in de wijk;
- levert een bijdrage aan een actieve en gezonde leefstijl van kinderen.

Bergen op Zoom wil op wijkniveau meer samenhang brengen tussen onderwijs, kinderopvang, jeugdbeleid, culturele, sportieve en opvoedingsondersteunende activiteiten. Hierdoor worden de ontwikkelingskansen van kinderen vergroot en de sociale samenhang in de wijk versterkt. Ook het lokaal gezondheidsbeleid 'Bewegen, verbinden en voorkomen' heeft een aantal speerpunten gericht op meer bewegen en preventie van overgewicht. Om overgewicht tegen te gaan is een integrale aanpak nodig, waarbij preventieactiviteiten op elkaar worden afgestemd. Een voorbeeld van een preventieve activiteit is meer uren bewegingsonderwijs op de scholen. De combinatiefunctionarissen gaan zorgen voor de uitvoering van diverse sport- en beweegactiviteiten, maar zullen ook zorgen voor de noodzakelijke verbindingen met verenigingen, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen.

In Bergen op Zoom zullen eind 2012 9,2 formatieplaatsen aan combinatiefunctionarissen werkzaam zijn, voor een deel op het gebied van sport en bewegen, voor een deel op gebied van cultuur. In ieder geval is kozen voor een wijkgerichte aanpak.

Concreet is het de bedoeling dat de combinatiefunctionarissen in Bergen op Zoom:

1. zorgen voor het uitbreiden van het naschools sport- en cultuuraanbod op brede scholen;

De brede scholen richten zich in hun naschoolse aanbod op het bevorderen van maatschappelijke participatie (variërend van allerlei sport- en cultuurmogelijkheden tot typeles) en het versterken van de sociale samenhang in een wijk. Bergen op Zoom wil een sluitend aanbod creëren in de wijken en de hoeveelheid losse, ad hoc projecten terugdringen. Dit ook op verzoek van de betrokken onderwijspartijen. Lopende structurele projecten die hun effectiviteit hebben bewezen worden meegenomen in dit sluitende aanbod.

De combinatiefunctionarissen gaan functioneren als bruggenbouwer tussen onderwijs en sport en/of cultuur. Zij worden vooral ingezet voor de uitvoering van het naschoolse aanbod en een deel ter coördinatie om tot een gezamenlijk opgesteld en afgestemd wijkvoorzieningsaanbod en activiteitenprogramma te komen.

2. sportverenigingen inzetten voor onderwijs, naschoolse opvang en ten behoeve van de wijk;

Het sporten in verenigingsverband door jongeren neemt af. Sportverenigingen zullen een andere weg in moeten slaan om de huidige generatie jongeren te bereiken en zich flexibeler moeten opstellen. Aansluiting bij onderwijs, naschoolse opvang en wijkactiviteiten brengt samenhang in het aanbod, maar slaat tevens een brug tussen jongeren en sportverenigingen. Sportverenigingen draaien echter op vrijwilligers. Vrijwilligers die meestal overdag een baan hebben en pas in de avonden beschikbaar zijn. Dit gegeven verhoudt zich slecht met de wens om sportverenigingen in te zetten bij een naschools sportaanbod. De combinatiefunctionaris neemt daarom het uitvoerende deel, bijvoorbeeld van half 4 tot half 6, op zich en vormt de verbindende schakel naar de verenigingen. Op deze manier worden kinderen in contact gebracht met het aanbod van de verenigingen en wordt tevens de professionaliteit van de vereniging versterkt, omdat men nu een betaalde kracht binnen de gelederen heeft. Hierdoor worden ook de verenigingen versterkt.

3. een dagelijks sport- en beweegaanbod creëren op en rond scholen;

Jongeren bewegen minder en hebben steeds vaker last van overgewicht. De huidige generatie jongeren brengt immers veel tijd zittend, achter computer of televisie, door. Reden om een deel van de naschoolse activiteiten rondom de brede scholen vooral op sport- en beweegactiviteiten te richten. De combinatiefunctionarissen worden uitvoerend ingezet als vervolg op de breedtesport- en de BOS- (Buurt, Onderwijs, Sport) projecten die de

afgelopen jaren in Bergen op Zoom zijn uitgevoerd. Succesvolle projecten uit deze regelingen worden in het nieuwe sluitende dagaanbod meegenomen. Uiteraard worden ook de ontstane netwerken gebruikt en ingezet rondom de combinatiefunctionarissen.

4. sportverenigingen versterken en professionaliseren, zodat ze opgewassen zijn tegen de maatschappelijke taak die er ligt.

De versnippering binnen sportverenigingen komt hun slagkracht en professionaliteit niet ten goede. De maatschappelijke toegevoegde waarde die sportverenigingen zouden kunnen hebben is daardoor nog onvoldoende benut. Professionalisering binnen de sportverenigingen kan ervoor zorgen dat verenigingen beter hun maatschappelijke taak kunnen vervullen.

Tijdens de Sportconferentie in 2011 bleek dat het niet voor alle verenigingen duidelijk is wat een combinatiefunctionaris precies voor hen kan betekenen. Daarom is het van belang om hier in de komende periode aandacht aan te besteden. Bovendien is de inzet van de combinatiefuncties op dit moment nog beperkt en zijn ze ook nog niet ingezet in alle wijken. De coördinator combinatiefunctionaris gaat op overkoepelend niveau verbindingen leggen, zoeken naar samenwerking en zorgen voor afstemming tussen de overige combinatiefunctionarissen. Al met al moet dit er toe leiden dat de drie beleidsvelden onderwijs, sport en cultuur in Bergen op Zoom daadwerkelijk in een netwerk zijn vertegenwoordigd. Alleen op die manier kunnen ze elkaar versterken.

In de 'Beleidsbrief Sport' van VWS is het belang van combinatiefunctionarissen nogmaals benadrukt. Het ministerie is daarom ook van plan om ook voor andere doelgroepen dan de jeugd combinatiefunctionarissen in te gaan zetten. De plannen hiervoor zijn momenteel nog in ontwikkeling en waarschijnlijk begin 2012 gereed.

Wat gaan we doen? 3. Speciale aandacht voor sport en bewegen voor mensen met een beperking

Bergen op Zoom besteedt al een aantal jaren aandacht aan sport en bewegen speciaal voor mensen met een beperking. Voor kinderen in de basisschoolleeftijd is er bijvoorbeeld 'ClubExtra', waarbij kinderen met een motorische achterstand worden voorbereid om te gaan sporten in verenigingsverband. Daarnaast lopen in Bergen op Zoom de projecten 'Bewegwijzer', een databank met de sport- en beweegmogelijkheden voor 50-plussers, mensen met een beperking of chronische ziekte, en 'Bewegen op recept', een preventief project gericht op mensen met een (chronische) functiebeperking. Naast deze projecten, is ook een aantal sportverenigingen actief op het gebied van aangepast sporten. Zij hebben G-teams samengesteld en stemmen ook regelmatig met elkaar af.

Op gebied van aangepast sporten spelen in het algemeen vraagstukken als: geringe sportdeelname, onvoldoende toegankelijk sport- en beweegaanbod, te weinig en onvoldoende gekwalificeerd kader, het vervoer is lastig, specifieke materialen zijn niet of nauwelijks aanwezig en de kosten zijn vaak hoger.

Voor mensen met een beperking is de drempel om te gaan bewegen vaak hoog, maar ook zijn de mogelijkheden onbekend of spreekt het aanbod niet aan. In de praktijk is het echter lastig om binnen één gemeente te zorgen voor een uitgebreid sport- en beweegaanbod voor deze mensen. Vandaar ook dat in Brabant behoefte is aan een gemeentegrensoverstijgende aanpak in het gehandicaptensportbeleid. Dit heeft geleid tot een provinciaal project dat gecoördineerd wordt door Sportservice Noord-Brabant, gericht op het realiseren van intergemeentelijke samenwerkingsverbanden tussen de grote, middelgrote en kleinere gemeenten in Brabant.

Het project richt zich concreet op het realiseren van een sportloket in de regio. Het sportloket moet zorgen voor:

- verbreding van het sport- en beweegaanbod en verbeteren van de kwaliteit;
- doorverwijzen van potentiële deelnemers, samen met regionale organisaties en inzetten van een sportcoach;

- afspraken met zorgaanbieders en onderwijs over doorverwijzing van potentiële deelnemers naar het passend sportaanbod;
- bouwen van een netwerk, waardoor makkelijker kan worden doorverwezen.

Bergen op Zoom ziet de meerwaarde van regionale samenwerking om zoveel mogelijk (verstandelijk en lichamelijk) gehandicapte inwoners in beweging te krijgen en wil graag de aansluiting zoeken bij dit project. De provincie Noord-Brabant is bezig met het ontwikkelen van een subsidieregeling waar ook Bergen op Zoom gebruik van kan maken. Waarschijnlijk gaat deze vanaf half september 2011 van start.

Wat gaan we doen? 4. Aandacht voor alternatieve mogelijkheden van sport en bewegen

De afgelopen jaren zijn de mogelijkheden om in Bergen op Zoom ongeorganiseerd te sporten toegenomen. Niet alle inwoners willen in verenigingsverband sporten. Vooral beweegactiviteiten, als wandelen en fietsen, ondernemen mensen gewoon zelf zonder dat dit voor hen wordt georganiseerd. Het sportief inrichten van de openbare ruimte kan een prima bijdrage leveren aan bewegingsstimulering. In Bergen op Zoom zijn al diverse voorzieningen gerealiseerd als een skatebaan, beachvolleybalvelden, een verlicht basketbalveldje en een aantal trapveldjes zijn voorzien van kunstgras. Deze voorzieningen vormen ook onderdeel van het sport- en beweegaanbod. Ditzelfde geldt voor de diverse sportevenementen die in de gemeente worden georganiseerd. Sport- en beweegactiviteiten van de verschillende maatschappelijke organisaties, vaak gericht op senioren, leveren ook een bijdrage aan de doelstellingen op het gebied van gezondheid en maatschappelijke participatie. De gemeente Bergen op Zoom vindt het belangrijk om deze alternatieve sport- en beweegmogelijkheden in stand te houden. Deze mogelijkheden worden daarom ook betrokken bij de eerder genoemde samenhang en centralisatie van het sport- en beweegaanbod.

Speerpunt 2 Komen tot sterke sportverenigingen

Wat willen we bereiken?

Sportverenigingen leveren een belangrijke bijdrage aan het sportbeleid. Zonder goed functionerende (ofwel 'sterke') verenigingen is een bijdrage door sport aan de diverse maatschappelijke doelen nauwelijks mogelijk. Dit betekent dat verenigingen en dus de vrijwilligers moeten worden gefaciliteerd om deze rol te kunnen vervullen. Uiteraard zullen niet alle verenigingen in staat zijn en/of de behoefte hebben om een sterke vereniging te worden met een maatschappelijke taak.

Tijdens de Sportconferentie is een aantal mogelijkheden om te komen tot sterke verenigingen besproken: komen tot één vereniging per tak van sport (in eerste instantie voetbal) per sportpark of het realiseren van omniverenigingen. In de komende periode zal worden onderzocht op welke manieren de verenigingen het beste kunnen worden versterkt. Verenigingen hebben vaak behoefte aan ondersteuning op gebied van het maken van een verenigingsbeleidsplan, vrijwilligersbeleid of sponsorbeleid. Veel sportbonden bieden verenigingen hierbij ondersteuning. Ook het onderwijs in Bergen op Zoom en de regio kan hier wellicht een rol bijspeelen, door het beschikbaar stellen van stagiaires die verenigingen kunnen helpen bij het maken van verschillende (beleids)plannen. De genoemde ideeën worden besproken in de werkgroep die in het najaar de kaders gaat uitwerken in een uitvoeringsnota.

Wat gaan we doen? Voorbereiden van een SportPlatform

De gemeente vindt het belangrijk om sportverenigingen als partner van beleid te erkennen en ze hierbij gericht te ondersteunen. Voor de komende periode zal samen met de verenigingen worden bekeken hoe een passend aanbod vanuit de verenigingen kan worden ontwikkeld, dat beter invulling geeft aan de veranderende vraag vanuit de samenleving. De gemeente Bergen op Zoom wil graag de verenigingen een platform (een SportPlatform) bieden,

15

waarop zij bepaalde onderwerpen bespreekbaar kunnen maken. Dit sluit ook prima aan bij de wens van Bergen op Zoom om een netwerkgemeente te zijn. Van belang is wel dat ook gebruik wordt gemaakt van bestaande netwerken, zoals de Federatie van voetbalverenigingen, die door het college erkend is. Hoe het SportPlatform er concreet uit gaat zien, wordt in overleg met de verenigingen bekeken. Uitgaande van de eigen verantwoordelijkheid van de verenigingen en hun bestuurders, heeft de gemeente een regisserende functie en een rol in het bij elkaar brengen van de verschillende partijen.

Speerpunt 3   Kwalitatieve en betaalbare sport- en bewegaccommodaties

Wat willen we bereiken?

Het huidige aanbod aan gemeentelijke sport- en bewegaccommodaties voldoet aan de vraag. De meeste accommodaties hebben een hoge bezettingsgraad. Sportverenigingen willen echter vaak gebruik maken van een specifieke accommodatie, maar dit is niet altijd op de gewenste tijdstippen mogelijk. Dit betekent niet dat er dus ook daadwerkelijk ruimte te kort is. Bergen op Zoom krijgt in de toekomst te maken met beperkte krimp: een dalend aantal inwoners (na 2020) en afnemende leerlingenaantallen. Dit heeft onder andere gevolgen voor het gebruik van de accommodaties, bijvoorbeeld voor het bewegingsonderwijs. Ook gemeenten in de regio krijgen met krimp te maken. Daarom is het van belang het beleid voor sportvoorzieningen regionaal af te stemmen en samenwerking te zoeken met bijvoorbeeld Roosendaal, Steenberg en Woensdrecht.

Wat gaan we doen?   1. Alvast rekening houden met krimp

De buitensportvoorzieningen hebben een hoog belastingniveau. Op dit moment gaat dit, hoewel nog beperkt, ten koste van de kwaliteit van de speelvelden en moet er extra onderhoud worden gepleegd. Vanwege de te verwachten krimp, zal de gemeente Bergen op Zoom geen capaciteitsuitbreiding plannen. Het aantal speelvelden is al afgestemd op de toekomst.

Wat de binnensport betreft, heeft de gemeente Bergen op Zoom vier sporthallen waarvan er drie ouder zijn dan dertig jaar. Aan deze gebouwen moet steeds meer onderhoud worden gepleegd. Op termijn, wanneer de praktijk aantoont dat leegstand toeneemt, kan worden overwogen een sporthal te sluiten. Als tussenoplossing kan een gymnastieklokaal worden gesloten. De gemeente heeft vier gymnastieklokalen in eigendom, alle ouder dan dertig jaar.

Wat gaan we doen?   2. Alternatieve mogelijkheden voor bezetting van de sportaccommodaties onderzoeken

Maar een klein deel van de financiële middelen gaat naar sportstimulering. Het leeuwendeel van het totale sportbudget gaat naar de lasten voortvloeiend uit bouw, onderhoud en instandhouding van de sportaccommodaties. Sport- en bewegestimulering is van belang om de participatie- en preventiedoelstellingen uit de WMO en Wet Publieke Gezondheid (WPG) te behalen. Door meer samenwerking tussen sport en welzijn en sport en onderwijs te stimuleren kan een bredere doelgroep worden bereikt met nieuwe activiteiten. Dit zorgt voor een betere bezetting van de huidige sportaccommodaties. Hier kunnen bijvoorbeeld de combinatiefunctionarissen een belangrijke rol bij spelen.

In de avonden zijn de meeste sportaccommodaties volledig bezet en soms zelfs overbezet. Sportverenigingen kunnen zelf dit probleem gedeeltelijk oplossen door met andere verenigingen samen te werken, door bijvoorbeeld trainingen te combineren. Hierdoor kunnen de verenigingen kosten besparen en worden de accommodaties beter benut. Voor de uren overdag die niet worden ingevuld door het bewegingsonderwijs, kan worden bekeken welke

nieuwe mogelijkheden er zijn voor benutting van de accommodaties. Er kan dan bijvoorbeeld aan multifunctioneel gebruik van de accommodaties worden gedacht. De sportaccommodaties, zowel gemeentelijke als verenigingsaccommodaties kunnen overdag namelijk worden gebruikt voor maatschappelijke doeleinden. Bijvoorbeeld voor de opvang van de activiteiten die nu plaatsvinden in de wijkhuizen. Maar ook andere gebruikersgroepen, onderwijs- of seniorenactiviteiten en kinderopvang, kunnen zorgen voor verhoging van de bezettingsgraad en de inkomsten.

Wat gaan we doen? 3. Bezuinigen binnen het sportvastgoed

De gemeente Bergen op Zoom is aan het onderzoeken of een andere wijze van beheer van de overdekte sportaccommodaties kan leiden tot een besparing op de personeelskosten. Op de buitensportaccommodaties zijn steeds meer verenigingen bereid onderhoudstaken over te nemen. Het gaat hierbij om het schoonmaken van de kleedkamers, belijnen van de speelvelden, herstel van speelschade enz. Werkzaamheden aan de velden worden vanwege het specialistische karakter en het behoud van de kwaliteit niet aan de verenigingen overgedragen. Het onderzoek naar verzelfstandiging van het beheer en de exploitatie van de sportaccommodaties zal conform het collegeakkoord in 2012 worden uitgevoerd. In het kader van de bezuinigingen is aan de raad voorgesteld de sporttarieven met 5% te verhogen en de komende twee jaar nog eens met 2% per jaar.

Speerpunt 4 Verbinding tussen breedtesport en topsport

Wat willen we bereiken?

In de gemeente Bergen op Zoom vinden veel initiatieven plaats op het gebied van breedtesport en topsport. Door aan de ene kant te zorgen voor afstemming tussen deze initiatieven en aan de andere kant nog ontbrekende initiatieven te stimuleren, kan in Bergen op Zoom een sportketen worden gerealiseerd. In deze keten wordt efficiënt omgegaan met talentherkenning, -ontwikkeling en uiteindelijk topsport.

Net als in de meeste andere gemeenten is in Bergen op Zoom veel aandacht voor breedtesport, maar ontbreekt de logische aansluiting richting topsport. De meest ideale situatie is dat een aaneengesloten keten ontstaat van breedtesport naar topsport. In deze keten zijn vier fasen te onderscheiden:

Fasen:

1. Breedtesport	recreatiesport, wedstrijdsport, verenigingssport.
2. Talentherkenning	ontdekken van talenten binnen verenigingen of op scholen, extra talenttrainingen, inzetten van een combinatiefunctionaris talentontwikkeling als intermediair op scholen en bij verenigingen is een optie.
3. Talentontwikkeling	ondersteunen van erkend talent door de sportbonden en Olympisch Netwerk Brabant, oprichting van Regionale Training Centra (RTC's).
4. Topsport	ondersteunen van erkende senioren topsporters, via sportbonden en Olympisch Netwerk Brabant.

Voor de gemeente Bergen op Zoom is vooral een rol weggelegd in de fasen 1 en 2. Tot nu toe is er echter een gat in de keten, omdat fase 2 door geen enkele partij wordt ingevuld. De gemeente heeft alleen een rol in fase 3 als er sprake is van de oprichting van een RTC, maar de ondersteuning van talenten en topsporters in de fasen 3 en 4 is door andere organisaties al geregeld. Zo zet het Olympisch Netwerk Brabant zich gezamenlijk met Sportservice Noord-Brabant in ter verbetering en professionalisering van de sport, zowel de breedte- als de topsport. Het Olympisch Netwerk Brabant heeft ten behoeve van de Brabantse topsporters en talenten een faciliteiten netwerk opgebouwd. Deze faciliteiten zijn beschikbaar voor zowel talentvolle sporters met topsportstatus als voor senioren

17

sporters met een officiële status, die ingeschreven staan bij het Olympisch Netwerk Brabant. Er wordt onder andere gezorgd voor advies op gebied van sportmedische en mentale begeleiding, studeren en sporten, werken en sporten, financiële, fiscale en juridische begeleiding.

Wat gaan we doen?   Onderzoeken van huidige initiatieven op gebied van talentherkenning, talentontwikkeling en topsport

Uiteindelijk is het de bedoeling dat binnen dit speerpunt alle gemeentelijke activiteiten op het gebied van talentontwikkeling en topsport samen komen. Dit zal uiteindelijk ook moeten bijdragen aan het verhogen van het aantal topsporters en talenten in Bergen op Zoom, zowel individueel als in team- en verenigingsverband. Ook is het belangrijk dat de betrokkenheid en verantwoordelijkheid van de inwoners en bedrijfsleven bij het bereiken van dit effect is toegenomen. De eerste stap is het in kaart brengen van de bestaande initiatieven in Bergen op Zoom. Het is van belang om alle gemeentelijke activiteiten op gebied van talentontwikkeling en topsport bij elkaar te krijgen en te houden en te zorgen voor afstemming tussen de diverse initiatieven. Dit moet leiden tot verhogen van het aantal topsporters. Bergen op Zoom wil talenten en topsport faciliteren, maar wil niet de rol van de verenigingen overnemen. Het financieren van topsport is niet aan de gemeente, maar aan de verenigingen, of topteams zelf.

Wel wil de gemeente Bergen op Zoom proberen het gat op te vullen en zich in te zetten op talentherkenning. Talentherkenning kan goed worden ingevuld door een intermediair die zorgt voor kennisverspreiding en afstemming op scholen en bij sportverenigingen. Deze persoon richt zich op kinderen en jongeren met een bijzonder sporttalent. Hij gaat als intermediair naar sportverenigingen om hen bewust te maken van de kansen die talentontwikkeling biedt en wat er voor nodig is (bijvoorbeeld ondersteuning bij het opzetten van technisch jeugdbeleid). Verenigingen dienen de ketengedachte te omarmen, maar ook weer los te kunnen laten indien dit het beste is voor het talent. De intermediair schenkt ook aandacht aan het belang van goed bewegingsonderwijs in het basisonderwijs. Een docent kan een signaalfunctie krijgen door te kijken welke leerling talent heeft voor bepaalde sporten. De intermediair kan de docent hier bewust van maken. In de komende periode wordt bekeken of het wenselijk en mogelijk is om hier een combinatiefunctionaris op in te zetten.

Wat gaan we doen?   Faciliteren van topsport

De gemeente Bergen op Zoom zet zich op diverse manieren in om topsport en topsportverenigingen te ondersteunen. Dit gebeurt echter niet in de vorm van concrete financiële ondersteuning, of het realiseren van topsportaccommodaties voor verenigingen.

- De gemeente faciliteert 't Rijks, een Topsport Talentschool, door het beschikbaar stellen van accommodaties. Op een Topsport Talentschool krijgen toptalenten in de sport de kans om hun topsportcarrière te combineren met hun schoolcarrière. 't Rijks trekt leerlingen uit de verre omtrek en zorgt voor een sportieve uitstraling van Bergen op Zoom in de regio.
- In overleg met de werkgroep wordt gekeken of een SportPlatform in het leven kan worden geroepen (zie speerpunt 2). Hierin kan ook specifiek aandacht worden besteed aan topsport en topsportverenigingen, zodat sportverenigingen ook op het gebied van topsport gaan samenwerken en elkaar kunnen versterken.
- De gemeente vindt het belangrijk de topsport te ondersteunen en wil graag haar netwerk hierbij inzetten.

5. Financiën

Accommodaties:

Het belangrijkste deel van het totaal aan beschikbare middelen voor sport en bewegen betreft lasten voortvloeiend uit de aanleg, bouw, onderhoud en instandhouding van de sportaccommodaties. Op dit onderdeel zal de komende jaren bezuinigd worden en is een aantal taakstellingen opgelegd. Bezuinigingen worden gerealiseerd door een efficiënter beheer, betere benutting, energiebesparende maatregelen en het verhogen van de huurtarieven (5% in 2012). Tevens vindt een onderzoek plaats naar het op afstand plaatsen van sportaccommodatiebeheer. De bezuinigingen gaan niet ten koste van de kwantiteit en kwaliteit van de huidige sportaccommodaties.

Sportstimulering:

Sport- en bewegestimulering is van belang om de participatie- en preventiedoelstellingen uit de WMO en de WPG te behalen. Door meer samenwerking tussen sport, welzijn en onderwijs te stimuleren kan een bredere doelgroep worden bereikt met nieuwe activiteiten. De huidige sportaccommodaties, kunnen hierdoor beter worden benut. De combinatiefunctionarissen zullen hierin een belangrijke rol gaan vervullen. Vanaf 2012 zijn 9,2 formatieplaatsen structureel gefinancierd. De kosten worden mede gefinancierd uit rijksmiddelen (40%), 60% wordt door de gemeente gefinancierd.

De gemeente heeft ook een budget jeugdsportsubsidies. Deze subsidies komen direct ten goede aan alle sportverenigingen. Een herziening van de systematiek is mogelijk, maar zal gezien de omvang van het budget en het bedrag per vereniging naar verwachting geringe invloed hebben op het realiseren van de speerpunten. Voor extra stimulering van de breedtesport en topsport zullen indien mogelijk subsidies worden aangevraagd bij de provincie Noord-Brabant en het ministerie van VWS.

19

6. Samenvatting

In deze Kadernota zijn de kaders, of wel de richting van het sport- en beweegbeleid aangegeven voor de periode 2011 – 2016. De kaders zijn tot stand gekomen in samenspraak met diverse sportverenigingen, onderwijsinstellingen en adviesraden. De gemeente Bergen op Zoom vindt het belangrijk dat zoveel mogelijk inwoners gaan en blijven sporten en bewegen, op de manier die zij zelf willen. Zij gaat daarom krachtig inzetten op samenwerking en verbinding. Tussen sportverenigingen onderling, tussen sportverenigingen en gemeente, tussen maatschappelijke instellingen en het onderwijs, tussen het onderwijs en sportverenigingen enz. Dit moet leiden tot een vergroting van deelname aan sport- en beweegactiviteiten in 2016 door alle inwoners, jong en oud, met en zonder beperking, ieder op zijn of haar eigen niveau.

De gemeente kiest hierbij nadrukkelijk voor een initiërende en regisserende rol. Niet direct zelf actief zijn in de uitvoering, maar organisaties, sportverenigingen en mensen bij elkaar brengen en zorgen voor draagvlak.

Om ook daadwerkelijk een impuls te geven aan het sporten en bewegen van alle inwoners, zet de gemeente Bergen op Zoom de komende jaren in op vier speerpunten:

1. Een samenhangend en divers sport- en beweegaanbod

- komen tot een centraal sport- en beweegloket
- inzetten van combinatiefuncties voor een sport- en beweegaanbod voor de jeugd
- aandacht voor sport en bewegen voor mensen met een beperking
- aandacht voor ongeorganiseerd sporten, bewegen in de wijk

2. Komen tot sterke sportverenigingen

- voorbereiden van een SportPlatform in overleg met verenigingen

3. Kwalitatieve en betaalbare sport- en beweegaccommodaties

- rekening houden met de gevolgen van een dalend inwonersaantal bij het accommodatiebeleid
- onderzoeken van de mogelijkheden om het beheer en de exploitatie van de sportaccommodaties te verzelfstandigen

4. Verbinding tussen breedtesport en topsport

- zorgen voor een aaneengesloten keten tussen breedtesport en topsport, waarin speciaal aandacht is voor talentherkenning en talentontwikkeling
- faciliteren van topsport, echter niet in de vorm van financiële ondersteuning of het realiseren van topsportaccommodaties voor verenigingen.

In het najaar van 2011 zullen de speerpunten en actiepunten samen met de werkgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van sportverenigingen, sportorganisaties en onderwijsinstellingen, concreet worden uitgewerkt. Dit zal leiden tot de Uitvoeringsnota Sport en Bewegen 2011 – 2016.

1/1/2011

BERGEN
OP ZOOM

SPORT IS (IN) BEWEGING

Beeldvormingnota Sport en Bewegen 2011

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Voorwoord	3
1 Inleiding	4
1.1. Waarom nieuw sportbeleid?	4
1.2. Leeswijzer.....	4
2 Het sportlandschap	5
2.1. Historie	5
2.2. Sport- en beweegmarkten	6
3 De Sportsector in Bergen op Zoom	7
3.1. Intrinsieke non-profitmarkt: Breedtesportverenigingen	7
3.2. Intrinsieke profitmarkt: Topsport	8
3.3. Extrinsieke profitmarkt: Commerciële sportaanbieders.....	8
3.4. Extrinsieke non-profitmarkt: Sportgerelateerde aanbieders.....	9
4 Sportaccommodaties Bergen op Zoom	10
4.1. Vraag en aanbod	10
4.2. Beheer – en exploitatie	11
4.3. Subsidie- en tarievenbeleid	11
5 Sportklimaat Bergen op Zoom	13
5.1. Sterkte/Zwakteanalyse Bergs sportbeleid.....	13
5.2. Toekomstig sportlandschap	14
6 De Sportvereniging van de toekomst	15
6.1. Externe krachtenveld	15
6.2. Sterkte/zwakte analyse sportverenigingen	17
7 Conclusies en aanbevelingen	18
7.1. Conclusies evaluatie sportbeleid	18
7.2. Aanbevelingen vanuit de sportsector.....	18

Voorwoord

Sport is beweging. Een uitstekend bindmiddel in een individualiserende maatschappij en belangrijk voor de gezondheid van Bergenaren. Voor ons als gemeente is het maatschappelijk effect van sport dan ook gelegen in participatie van mensen en preventie van gezondheidsklachten. Een sport- én beweegbeleid moet daarom het uitgangspunt zijn in de periode die voor ons ligt. Maar daarnaast is de sportstructuur ook zelf in beweging. De sportverenigingen hebben het moeilijk. Zij moeten aan allerlei maatschappelijke ontwikkelingen en de gevolgen daarvan voor het aanbod van sport en het vinden van vrijwilligers, het hoofd zien te bieden.

Onze sportverenigingen zijn van oudsher de ruggengraat binnen de sport. Zij worden daarom ook gezien als belangrijkste speler in allerlei maatschappelijke projecten als naschoolse sportactiviteiten, jongerenparticipatie, en normen en waarden bijbrengen. De verenigingen moeten hier echter wel de mogelijkheden voor hebben. Zij werken immers met vrijwilligers. Ondersteuning en professionalisering is noodzakelijk om de sportverenigingen ook in de toekomst als ruggengraat van de sport te behouden in onze gemeente. Daarnaast is de recreatieve en ongebonden sport in opkomst. Dat biedt nieuwe kansen binnen een gemeente. Vooral kansen uit het oogpunt van gezondheid (bewegen), maar ook vanuit economisch of toeristisch oogpunt.

Op het gebied van sportvoorzieningen is het belangrijk datgene wat er is, goed te beheren en te koesteren. Efficiency, multifunctionaliteit en integraal samenwerken moeten hierbij uitgangspunten zijn. Qua sportvoorzieningen is de situatie in Bergen op Zoom erg goed. Onze accommodaties voldoen aan de NOC-NSF normen en er zijn geen capaciteitstekorten. Dit is in andere gemeenten vaak heel anders. Daar mogen we als gemeente terecht trots op zijn. Het is een uitdaging op zich, om dat zo te houden. Maximale benutting van die gedane sportinvesteringen in Bergen op Zoom, is de uitdaging die de komende jaren voor ons ligt.

Kunstgrasveld Meilust

Dhr. M. van Eekelen

Wethouder Sport
Gemeente Bergen op Zoom

1 Inleiding

1.1. Waarom nieuw sportbeleid?

Het huidige sportbeleid dateert uit 2004. Dit beleid was vooral op de sportaccommodaties gericht. De afgelopen jaren heeft er echter een flinke verschuiving plaats gevonden van sport als doel naar sport als middel. Steeds vaker wordt sport (en bewegen) ingezet om bij te dragen aan de realisatie van maatschappelijk gewenste ontwikkelingen. Zo bevordert sport- en bewegen de maatschappelijke participatie en sociale cohesie, leert jonge mensen omgaan met waarden en normen, biedt sporters en vrijwilligers ontplooiingsmogelijkheden en compenseert negatieve effecten van de moderne samenleving op het gebied van gezondheid én zorgt voor een aantrekkelijk woonklimaat. Ook in onze gemeente is binnen het coalitieakkoord dus een belangrijke plaats voor sport- en bewegen ingeruimd. Het nieuwe college wil krachtig inzetten op samenwerking en verbinding tussen sportverenigingen onderling en met maatschappelijke instellingen en het onderwijs om jong en oud “in beweging” te krijgen. Deze ontwikkelingen zijn belangrijke aanleidingen om het huidige sportbeleid onder de loep te nemen en een nieuw beleid binnen Bergen op Zoom op te stellen, wat niet alleen op sport en de accommodaties is gericht, maar met name op sport- en beweegstimulering.

Naast maatschappelijke ontwikkelingen zijn ook demografische ontwikkelingen (bevolkingskrimp en de groei van de seniorendoelgroep) en economische ontwikkelingen van belang.

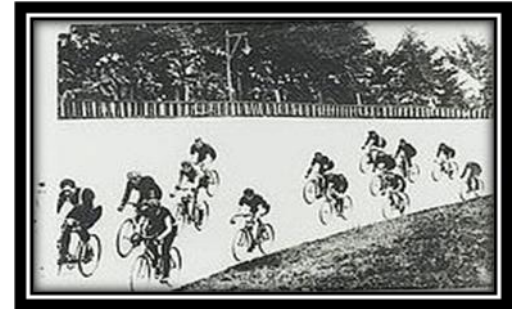
1.2. Leeswijzer

Om een goed beeld te kunnen vormen van de belangen die er binnen sport- en bewegen spelen en hoe e.e.a. historisch is gevormd, wordt in hoofdstuk 2 het sportlandschap beschreven. Hoofdstuk 3, 4 en 5 richten zich specifiek op het Bergse sportlandschap. Welke (soort) organisaties zijn er in de Bergse sportsector actief, hoe staat het met onze sportaccommodaties, tot welke effecten heeft het gemeentelijk sportbeleid tot nu toe geleid (evaluatie) en wat zijn de huidige sterkten/zwaktes. In hoofdstuk 6 wordt de context waarbinnen de sportverenigingen opereren bekeken en wat hun kansen en bedreigingen zijn. In hoofdstuk 7 wordt de conclusie opgemaakt en aanbevelingen gegeven.

2 Het sportlandschap

2.1. Historie

De kern waarom de sportbeoefening van oudsher heeft gedraaid is de *intrinsieke* waarde van sport. Oftewel, sport om de sport, als (wedstrijd)doel op zich. In Bergen op Zoom werd in 1889 tennisvereniging Olympia opgericht. Dit is de oudste nog bestaande sportvereniging in onze gemeente. Ook de wielersport was (en is) populair in onze regio. Bergen op Zoom had zelfs een eigen wielersportbaan; "De Raayberg" die in 1929 de Bergse wereldkampioen Toine Mazairac opleverde. Rond 1900 ontstonden overal in Nederland vanuit particulier initiatief sportverenigingen, die samen een netwerk van lokale en (inter)nationale private sportverenigingen vormden rondom de intrinsieke sportwaarde, waarbij per tak van sport steeds één internationale sportfederatie de reglementaire dienst uitmaakte. Nog steeds vervullen de sportkoepels, bonden en aangesloten sportclubs de dominante rol bij de totstandkoming en realisatie van het nationale sportbeleid, de trainings- en wedstrijd sportfaciliteiten en het lokale sportaanbod.

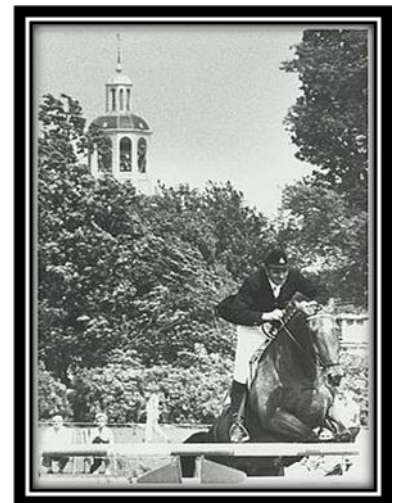
Wielersbaan De Raayberg 1917

Maar in de tweede helft van de twintigste eeuw kwam er verandering in de focus op de intrinsieke waarde van sport. Want door de informalisering van sociale betrekkingen tussen mensen, de herwaardering van het lichaamsbewustzijn, de gewijzigde vrijetijds- en werkpatronen en het toegenomen welvaarts- en opleidingsniveau van de bevolking, steeg de vraag naar 'sport met extrinsieke waarde' (sport als middel) namelijk snel. Niet alleen uit particulier initiatief, maar ook de overheid zelf ging zich op de markt van sport en bewegen begeven als sportstimuleringsaanbieder vanuit een maatschappelijk belang. Sport werd hierdoor ook in de publieke sector belangrijk. Ook commerciële aanbieders traden tot de sportwereld toe omdat heel andere motieven dan competitie willen spelen, zoals gezondheid, uiterlijk (spieren kweken of gewichtsverlies) drijfveer tot sportbeoefening werden. Commerciële aanbieders bleken beter op deze nieuwe sportbehoeften in te kunnen spelen dan de sportverenigingen zelf, omdat zij op de intrinsieke waarde van sport gericht bleven.

Aan deze behoefte aan fysieke training en sportbeoefening zónder expliciet wedstrijd karakter wordt dan ook voor een groot deel in de private ruimte van fitnessbedrijven, sportscholen e.d. in een commerciële setting invulling gegeven. Rondom het zich uitbreidende en voortdurend vernieuwende aanbod van fitness/aerobics e.d. bevinden zich vluchtige, losjes gekoppelde nieuwe sportgemeenschappen. Dergelijke sportgemeenschappen met een losse sociale structuur zijn eveneens onder onze jeugdige sporters ontstaan die op onze (semi) publieke trapvelden en sportpleinen sporten en bewegen. Ook de volwassen sporters organiseren zich in toenemende mate als lichte gemeenschappen bij het uitoefenen van hun sportieve liefhebberij (lopen, fietsen, zwemmen, schaatsen) in de publieke ruimte. Deze markt voor sportief bewegen in individueel verband en/of met een ongebonden karakter is nog steeds groeiende.

De van oudsher gesloten en op competitie gerichte sportwereld heeft zich in de loop van de vorige eeuw zodoende ontwikkeld tot een dynamisch en veelvormig verschijnsel waarin de breedtesportverenigingen hun monopoliepositie zijn kwijt geraakt. De huidige sport- en beweegmarkt kent inmiddels vier verschillende soorten "markten" met hun eigen functies en belangen.

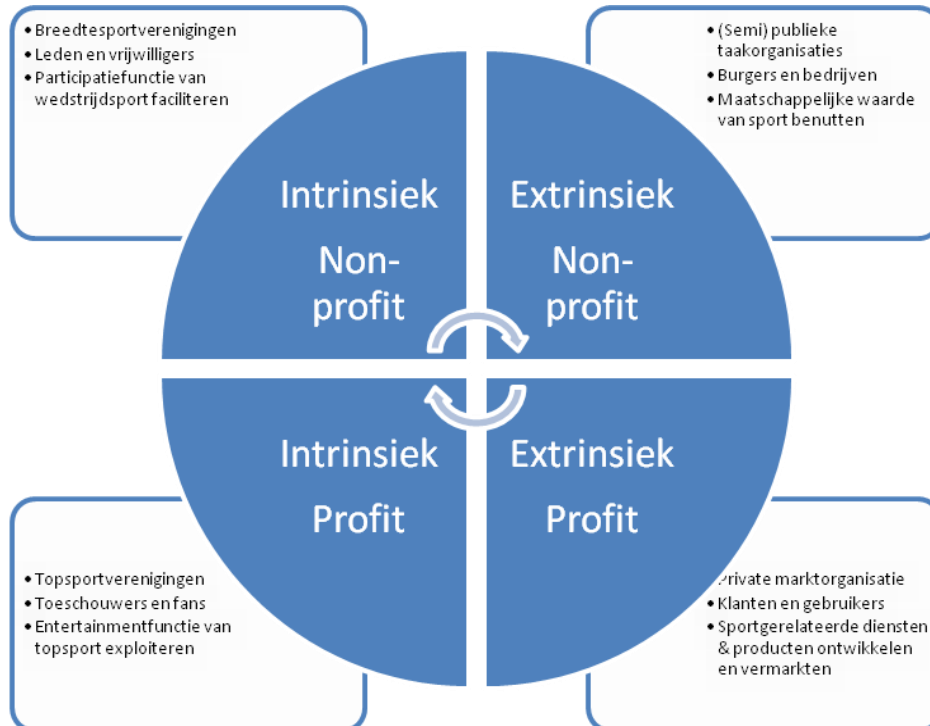

Renbaan Kijk in de Pot 1980

2.2. Sport- en beweegmarkten

In het huidige sport- en beweeglandschap zijn er als uitersten twee typen sport- en beweegmarkten te onderscheiden: 1) Een markt voor 'hechte' sportpraktijken met een sterke oriëntatie op de intrinsieke waarde van sport (sport als doel) met een hechte infrastructuur als basis. 2) Een markt voor 'lichte' sportpraktijken met een sterke oriëntatie op sportextrinsieke waarden (sport als middel) en een losse sociale structuur. Daarnaast zijn er profit en non-profit instellingen.

Wanneer we de uitersten in de sportgerichte-as (intrinsiek versus extrinsiek en profit versus non-profit) uitzetten, ontstaat er de volgende typologie van vier beroepspraktijken die aangeeft welke spelers/doelgroepen in het sport- en beweegdomein betrokken zijn en wat hun functie (belangen) zijn.

Aan de linkerkant bevinden zich de op de (wedstrijd)sport georiënteerde verenigingen. De exploitatie van (semi)professionele topsport verschilt echter aanzienlijk met de exploitatie van lokale breedtesportverenigingen. Op breedtesportniveau gaat het om het bevorderen van actieve deelname aan het door de lokale sportvereniging georganiseerde sportaanbod. De 'participatie functie' van sport staat daarbij centraal en de inzet van vrijwilligers is onmisbaar. Op topsportniveau draait het met name om het kijkerspubliek en de (commerciële) 'entertainmentfunctie' van (inter)nationale sportwedstrijden en grootschalige sportevenementen. Hier wordt dan ook gewerkt met beroepskrachten.

Aan de rechterkant staan de organisaties die sport als middel gebruiken voor hun doelen. Dit kunnen maatschappelijke of economische doelen zijn. Een flinke verschuiving heeft de laatste jaren plaats gevonden van intrinsiek naar extrinsiek, oftewel van sport als doel, naar sport als middel.

In het volgende hoofdstuk worden de vier verschillende typen sport- en beweegorganisaties binnen Bergen op Zoom beschreven met hun specifieke effecten daarvan op onze samenleving.

3 De Sportsector in Bergen op Zoom

De sportsector in Bergen op Zoom bestaat uit breedte- en topsportverenigingen, commerciële sportaanbieders en sportgerelateerde aanbieders. Een centraal (overkoepelend) punt waar deze doelgroepen en instellingen en 'soorten' sport- en beweegaanbod samenkomen, ontbreekt en kan daarom niet beschreven worden.

3.1. De intrinsieke non-profitmarkt: Breedtesportverenigingen

Er zijn 108 breedtesportverenigingen in onze gemeente, waarvan er 42 jeugdsportsubsidie ontvangen. Onder breedtesportverenigingen vallen ook biljart- of visclubs. Dit zijn geen door de gemeente erkende (kern)sporten. Daarnaast moeten de verenigingen ook aan bepaalde voorwaarden voldoen (zoals bondslidmaatschap) om jeugdsubsidie te krijgen. De 42 breedtesportverenigingen die jeugdsubsidie ontvangen hebben gezamenlijk 12.284 leden (23%) waarvan 5.742 jeugdleden (tot 18) en 6.761 seniorleden (18+). Procentueel gezien zijn er veel meer jeugdleden dan volwassen sporters en ouderen, omdat deze laatste doelgroep relatief veel groter is.

In onze gemeentelijke accommodaties worden de volgende kernsporten (in volgorde van grootte qua aantal leden) aangeboden: (Zaal)Voetbal, Tennis, Watersporten, Gymnastiek, Atletiek, Hockey, Volleybal, Badminton, Basketbal, Vecht- en verdedigingssport, Korfbal, Honk- en softbal en Tafeltennis.

Dit zijn minder verschillende sporten dan in andere steden. Wel zijn hier meer aanbieders van watersporten door de aanwezigheid van de Schelde.

De teamsporten voetbal, korfbal en hockey zijn de afgelopen jaren gestaag blijven groeien. Ook tennis heeft aan belangstelling niet te klagen. De overige sporten zijn in zijn algemeenheid gestabiliseerd. De vereniging die de afgelopen jaren (met stip) het hardste is gegroeid, is M.O.C.'17. (een groei van 330 leden t.o.v. 2006). Met 1017 leden inmiddels de grootste vereniging in Bergen op Zoom.

Andere sterk gegroeide verenigingen (met 100-125 meer t.o.v. 2006) zijn H.T.V., L.T.C. Smash, R.K.S.V. Halsteren en Hockeyclub Tempo. Overige gegroeide verenigingen (30-65 leden meer) zijn, in volgorde van groei; L.T.C. de Zoom, Korfbalvereniging de Scheldevogels, WBB Giants, W.V. De Schelde en Flying Shuttle.

Evaluatie effecten huidig gemeentelijk beleid

De effecten die de diverse breedtesportverenigingen hebben bereikt liggen met name op het maatschappelijk vlak; sociale cohesie en persoonlijke groei en welzijn van leden. Bij sportverenigingen is de laatste jaren echter wel het bewustzijn gegroeid dat zij een bredere maatschappelijke taak te vervullen hebben dan leden alleen. Dankzij de BOS (buurt/onderwijs/sport) impuls is de samenwerking in onze gemeente tussen verenigingen, onderwijs en lokale maatschappelijke organisaties op het gebied van sport toegenomen. In de periode 2004-2010 zijn de projecten Topscore, Kidssport en TOS (thuis op Straat) succesvol uitgevoerd met de sportverenigingen en zijn ook vele kinderen die geen lid zijn van een sportvereniging bereikt¹. Hierbij is een netwerk opgebouwd en veel ervaring opgedaan die gemeente Bergen op Zoom meeneemt in de nieuwe structurele regeling vanuit het rijk (Impuls Brede school en combinatiefuncties) de komende jaren.

Ook is een aantal verenigingen tot het besef gekomen dat zij een maatschappelijke taak hebben ten aanzien van integratie en de zorg voor minderheden in de samenleving. Zij hebben G-teams opgestart, zodat ook gehandicapten kunnen meedoen in competitieverband. De verenigingen op sportpark Rozenoord hebben gezamenlijk een plan gemaakt voor de opvang en het organiseren van activiteiten voor deze speciale gebruikersgroep. In 2004 heeft Spado o.a. het open NK atletiek voor mensen met een beperking op Rozenoord georganiseerd. Zwem- en polovereniging de Krabben heeft zelfs al 22 jaar een G-team. Ook de aandacht

G-team De Krabben

¹ Een aparte evaluatie van de BOS (Buurt-Onderwijs-Sport) projecten volgt na afloop van de projecten in 2011.

voor de oudere sporter is gegroeid. Het besef is aanwezig dat deze doelgroep van steeds groter belang wordt in het voortbestaan van de verenigingen.

3.2. Intrinsieke profitmarkt: Topsport

In Bergen op Zoom is topsport de laatste jaren nadrukkelijk aanwezig. O.a. door de komst van de WBB Giants naar Bergen op Zoom. Flying Shuttle speelt in de hoofdklasse van de badmintoncompetitie. Ook op individueel vlak worden er nationaal en internationaal aansprekende resultaten gehaald. Kano, gymnastiek en atletiek zijn hier sprekende voorbeelden van. 't Rijks is daarnaast de LOOT (Landelijk Overleg Onderwijs Topsport)school in West Brabant West. Deze organisatie biedt jeugdig talent extra mogelijkheden om zich op sportgebied te ontwikkelen via (bescheiden) financiële bijdragen en studie- en trainingsfaciliteiten.

Evaluatie effecten huidig gemeentelijk beleid

Er is geen specifiek topsportbeleid gevoerd in de afgelopen jaren. Topsportverenigingen worden ook niet gesubsidieerd door onze gemeente, behalve (net als de breedtesportverenigingen) via lage tarieven voor de huur (indirecte subsidie). Wel zijn er gemeentelijke impulsen gegeven t.a.v. de bestaande accommodaties om de topsport te kunnen faciliteren. Op dit moment wordt er bijvoorbeeld gekeken naar de sterk verouderde vloer van Flying Shuttle. Het effect daarvan is dat verenigingen op niveau kunnen spelen en dat er grote sportevenementen naar Bergen op Zoom kunnen komen. Op Rozenoord heeft Spado bijvoorbeeld al vele jaren een uitstekende naam in het organiseren van grote atletiek sportevenementen. Ook de play-offs van de Giants trekken volle zalen in de Boulevard. Zij zouden dan ook graag een uitbreiding van de tribunecapaciteit zien, liever nog een eigen wedstrijdlocatie. Op dit moment wordt de wedstrijdaccommodatie de Boulevard gedeeld door topsport- en breedtesportverenigingen. De bezetting is daardoor zeer goed. Voor de topsportwedstrijden (play-offs WBB Giants) dient soms wel zaalruimte te worden vrij gemaakt die in gebruik is bij de breedtesportverenigingen. Dit leidt bij de reguliere verenigingen tot irritatie. Maar primair bouwen voor één club brengt grote risico's met zich mee. Wat te doen met specifieke accommodatie als een club degradeert of uit Bergen op Zoom verdwijnt?

3.3 Extrinsieke profitmarkt: Commerciële sportaanbieders

Er zijn 32 commerciële sportscholen/centra in onze gemeente. De meeste daarvan hebben een eigen accommodatie. Een aantal huurt gemeentelijke accommodatie, zoals bijvoorbeeld commerciële vechtscholen (de gemeentelijke dojo's). Er zijn 2 tenniscentra, 2 maneges, 10 sport/fitnessscholen, 2 zwemscholen, 1 indoor skicentrum, 2 zeilscholen, 5 vecht- en zelfverdedigingsscholen, 5 dansscholen en 3 yogascholen. Er is geen bowlingcentrum in Bergen op Zoom (wel in Hoogerheide).

Hikari Bergen op Zoom

De commerciële sportscholen hebben een breed scala aan activiteiten, tevens gericht op specifieke doelgroepen zoals vrouwen of senioren. Het aantal commerciële sportaanbieders groeit enorm en de verwachting is dat de commerciële sporten de komende jaren nog verder zullen uitbreiden. Dit komt mede omdat fitnessscholen en sportscholen goed inspelen op en profiteren van de 'lichaamscultuur', het groeiende belang dat aan gezondheid en uiterlijk wordt gehecht. Het aanbod kenmerkt zich daarbij door flexibiliteit en professionaliteit. Het is informeel en individueel en er is ook aanbod overdag. Naast fitness (inclusief aerobics, steps, spinning en dergelijke) blijken ook vechtsporten, dans, klimmen, biljart/pool/snooker, paardensport en squash populaire commerciële sporten.

Zwemschool De Agger Halsteren

Evaluatie effecten huidig gemeentelijk beleid

De effecten die door de commerciële centra worden bereikt liggen op toeristisch gebied (aanbod/bezoeken uit regio), op economisch gebied (werkgelegenheid, bestedingen, vestigingsklimaat en investeringen), op ruimtelijk (beeldkwaliteit en levendigheid) en maatschappelijk vlak (binding met de stad, welzijn en persoonlijke groei van burgers). De toenemende populariteit van de commerciële

sport, in combinatie met het feit dat veel takken van sport uitsluitend door commerciële aanbieders worden georganiseerd en ze vaak midden in de wijken zijn gevestigd, maakt de commerciële sport een interessante partij die kan bijdragen aan doelen in ons sportbeleid, zoals diversiteit in het sportaanbod en bij het bereiken van specifieke doelgroepen. Binnen projecten als Topscore en de nationale sportweek hebben commerciële organisaties wel deel genomen de afgelopen jaren, maar er is geen specifiek gemeentelijk sport- of economisch beleid gevoerd om ze in te zetten bij het behalen van gemeentelijke doelstellingen. Hiervan zijn dus ook geen effecten te beschrijven.

3.4. Extrinsicke non-profitmarkt: Sportgerelateerde aanbieders

Onder de sportgerelateerde instellingen in Bergen op Zoom vallen (semi)publieke organen die zich niet primair bezighouden met sport- en bewegen, maar hier wel een belangrijke rol in spelen zoals de gemeente zelf, welzijnsinstellingen, onderwijsinstellingen, organisaties voor mensen met een beperking, (buitenschoolse) kinderopvang etc. Door deze instellingen hebben er tal van sportstimuleringsactiviteiten plaats gevonden. Vanuit de gemeente geïnitieerd en gefaciliteerd is dit o.a. "Bewegen op recept" en de Beweegwijzer die zich richt op sport- en beweegstimulering onder ouderen en mensen met een beperking. Daarnaast de sportstimuleringsprojecten voor jeugd zoals Topscore (gericht op het voortgezet onderwijs), de Nationale Sportweek, Kidssport (gericht op bewegingsachterstanden op basisscholen) en Thuis op Straat.

Vanuit het onderwijs krijgen tienduizend leerlingen in de leeftijd van 4 tot 17 jaar wekelijks 1,5 klokuur bewegingsonderwijs. Daarnaast besteden peuterspeelzalen en kinderopvang aandacht aan peutergym. Naschools is er rondom diverse brede scholen een sport- en beweegaanbod in samenwerking met gemeente en/of sportverenigingen en buitenschoolse opvang.

Evaluatie effecten huidig gemeentelijk beleid

De effecten die door deze instellingen worden bereikt liggen op het maatschappelijk vlak (sociale cohesie en welzijn- en gezondheid van mensen). Er is veel aandacht geweest voor de jeugd vanuit het gemeentelijk beleid. Dit is ook belangrijk om te behouden aangezien de huidige jeugd veel minder fit is dan die van 30 jaar geleden. Bewustzijns campagnes als "30 minuten bewegen per dag" en een aanbod wat dit mogelijk maakt (zoals naschoolse sport) blijken broodnodig in de strijd tegen overgewicht, welk percentage in Bergen op Zoom in 2008 significant hoger lag dan in de regio. Daarnaast is er echter een steeds grotere groep ouderen (55+) die om een geheel ander sportaanbod vragen, gesitueerd in parken en bossen en van een meer ongebonden kaliber.

Ook zou er t.a.v. ouderen meer gedaan kunnen worden aan sport ter preventie van gezondheidsklachten en meer voorlichting over het aanbod. Ook is er nog weinig aandacht voor mensen met een beperking om te kunnen bewegen. Een aanbod voor de senior met bewegingsbeperkingen kan hier prima mee samen gaan. Het aanbod van de beweegwijzer kan worden uitgebreid als er voldoende belangstelling is voor een bepaalde beweegactiviteit. Daarvoor moeten wel de diverse bestaande activiteiten inzichtelijk worden gemaakt, zodat er beter kennis van genomen kan worden en afstemming kan worden gezocht (sluitende beweegketen). Een centraal punt (sport- en beweegloket) ontbreekt. Door de opkomst van nieuwe doelgroepen zoals de ongebonden sporter en de 55 plusser wordt dit gemis des te nijpender. Zij zijn niet bij een sportvereniging aangesloten en missen de traditionele ingang tot ons sportaanbod.

4 Sportaccommodaties Bergen op Zoom

Bergen op Zoom telt vijf binnensportaccommodaties (vier sporthallen en een tafeltennishaal), gesitueerd in verschillende delen van de stad. Ook zijn er vijf gemeentelijke gymzalen en vijf niet gemeentelijke gymzalen (in bezit van het basisonderwijs). Daarnaast heeft onze gemeente een binnenzwembad en een buitenzwembad en twaalf buitensportparken, waarvan zes kleine en zes grote buitensportaccommodaties. Onze binnen- en buitensportaccommodaties liggen verspreid over de wijken en kernen (zie bijlage I) en voldoen aan de capaciteitsbehoeften voor de komende jaren. Gezien de verwachte daling van het aantal inwoners de komende jaren, zal dit ook een krimp van de capaciteitsbehoefte met zich mee brengen.

Evaluatie effecten huidig gemeentelijk beleid

De vorige beleidsnota uit 2004 was met name een accommodatienota. Dit beleid heeft zijn vruchten afgeworpen. De herstructurering van de binnensportaccommodaties is de afgelopen 6 jaar tot uitvoering gekomen. Door de realisering van sporthal de Boulevard kwam een einde aan de behoefte aan extra binnensportaccommodatie. Tafeltennisvereniging 't Markiezaat heeft gebouw T verlaten vanwege de realisering van het poppodium en een moderne nieuwe accommodatie gerealiseerd op sportpark de Staakberg en jeu de boulesvereniging 't Petangeske heeft inmiddels een eigen speelhal op sportpark Rozenoord.

De huidige capaciteit is voldoende om aan de toekomstige vraag te voldoen. Wel is de tijd aangebroken om een aantal binnensportvoorzieningen te renoveren, zoals sporthal Gageldonk en de Kannebuis.

De herpositionering van de buitensport nadert zijn voltooiing. Sportpark de Markiezzaten is opgeleverd en vanaf seizoen 2010-2011 hebben FC Bergen en RKVV Nieuw Borgvliet hun intrek genomen in de nieuwe accommodatie. Sportpark "De Brombeer" wordt gesloten vanaf seizoen 2010-2011 t.b.v. stadsuitbreiding. Door de verhuizing ontstaat ruimte op sportpark Rozenoord waardoor MHC Tempo een extra hockeyveld kan realiseren. Volgens de capaciteitsbehoefteberekening is er voor hockey namelijk een extra veld nodig. Wanneer de herpositionering in 2011 is

afgerond, heeft Bergen op Zoom met de sportparken Rozenoord, De Markiezzaten, Meilust, Staakberg, De Beek en Lepelstraat buitensportvoorzieningen van hoog niveau. De belangrijkste beleidsdoelstelling uit de sportnota van 2004 is hiermee behaald.

4.1. Vraag en aanbod

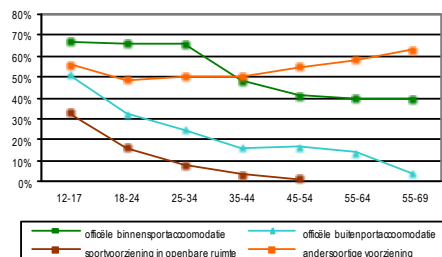
De bezettingsgraad van onze gemeentelijke sportaccommodaties is goed, met name in Bergen op Zoom. In Lepelstraat en Halsteren is wat overcapaciteit aanwezig. Er zijn binnen onze gemeente tevens een groot aantal niet-gemeentelijke sportzalen behorend bij de middelbare scholen. Deze sportzalen worden vaak alleen overdag gebruikt voor lessen lichamelijke opvoeding. Een aantal accommodaties wordt in de avonden verhuurd, maar de zalen staan buiten schooltijden grotendeels leeg. Hier liggen dus nog diverse capaciteitsmogelijkheden.

Ook voor wat het bewegingsonderwijs in het basisonderwijs betreft, ontstaat er geen capaciteitstekort tot 2020. Dit zou pas het geval zijn als de rijksoverheid de norm ten aanzien van het bewegingsonderwijs op scholen verhoogt. Op dit moment ligt deze op 1,5 klokuur per week voor elke basisschoolleerling. De huidige capaciteit voldoet hieraan. Er wordt echter eerder krimp voorzien (door dalend aantal inwoners en dus ook dalend aantal leerlingen).

De gymnastiekverenigingen gebruiken de meeste ruimte van de verenigingen in Bergen op Zoom, hierna volgen zaalvoetbalverenigingen en badmintonverenigingen. Afgezet tegen landelijke prognosecijfers t.a.v. ruimtegebruik

van gymnastiekverenigingen in 2020 is het opvallend dat dit gebruik het meeste zal afnemen (i.v.m. concurrentie fitness). Het ruimtegebruik van de zaalvoetbalverenigingen neemt het meest toe. In zijn algemeenheid wordt echter krimp voorzien t.a.v. de capaciteitsbehoefte i.v.m. de verwachte dalende inwoneraantallen (vergrijzing en ontgroening).

Aan de tabel hieronder² is te zien dat jongeren tot 18 onze sportvoorzieningen en de sport- en beweegplekken in de buitenruimte het meest gebruiken. Alle leeftijdsgroepen gebruiken de zogeheten andersoortige voorzieningen. Dit zijn de parken, bossen, fietspaden en pleinen voor ongebonden sport- en beweegactiviteiten. Voor alle andere voorzieningen ligt dit anders. Daar geldt dat naarmate de leeftijd stijgt, het gebruik afneemt.

Ten aanzien van de vraag naar voorzieningen kan dus gesteld worden dat deze t.a.v. alle inwoners het meest ligt bij de ‘andersoortige voorzieningen’ (fietsen en wandelen staan ook niet voor niets op nummer 1 en 2 van populaire sporten!) en bij onze binnensportaccommodaties. Specifiek voor m.n. de jeugd ligt daarnaast ook vraag naar buitensportaccommodaties en sport- en beweegvoorzieningen in de buitenruimte (trapveldjes, skatevoorziening e.d.). Het sportonderzoek uit 2008 heeft geleid tot de aanleg van een aantal sport- en beweegvoorzieningen in de buitenruimte voor ‘ongebonden sporters’ zoals de skatevoorziening aan Boulevard Noord. Daar zijn ook enkele beachvolleybalvelden en een basketbalveld aangelegd. Tevens is er een trimbaantje aangelegd en is een aantal trapveldjes voorzien van kunstgras. Daarnaast kan het evenemententerrein in de winter onder water worden gezet en gebruikt als schaatsbaan. Ook zijn er in 2010 twee mountainbikeroutes aangelegd. De belangstelling voor deze voorzieningen is groot.

4.2. Beheer – en exploitatie

Het beheer en de exploitatie van de sportvoorzieningen is met uitzondering van de zwembaden De Schelp en de Melanen uitgevoerd door het gemeentelijk bureau Beheer en Uitvoering. Ook het projectmanagement van nieuwe voorzieningen zoals De Markiezaten, De Staakberg en de herinrichting van Rozenoord is binnen dit bureau uitgevoerd. Bij het onderhoud van de accommodaties wordt steeds meer gebruik gemaakt van beheerpakketten. Bureau Beheer en Uitvoering is sinds 2010 onder gebracht bij de afdeling Vastgoed. De zwembaden de Schelp en de Melanen zijn samen gegaan en ondergebracht in een BV. Zij worden nu aangestuurd door één directie. Door de afdeling Vastgoed wordt op dit moment onderzoek verricht naar het op afstand zetten van het beheer en de exploitatie van alle sportaccommodaties. Hierover zal in 2011 met de oplevering van de vastgoednota besluitvorming plaats vinden.

4.3. Subsidie- en tarievenbeleid

De diversiteit in subsidies en tarieven die er na de gemeentelijke herindeling in de verschillende kernen was, bestaat na een overgangsregeling niet meer. Ook de harmonisatie in het clubhuseigendom is afgerond. In de loop van 2010 is het laatste clubhuis in Halsteren overgedragen aan de vereniging zelf. De sportaccommodaties zijn gemeenteeigendom.

Het tarieven- en subsidiebeleid is verder in grote lijnen de afgelopen jaren hetzelfde gebleven. Het leeuwendeel van het totale sportbudget (98%) gaat naar de lasten voortvloeiend uit de aanleg, bouw, onderhoud en

² Onderzoek Sport & Bewegen onder bevolking van 12 t/m 69 jaar Bergen op Zoom, 2008

instandhouding van de sportaccommodaties. Hierin verwerkt zit de indirecte subsidie aan de sportverenigingen aangezien de accommodaties tegen een laag tarief worden verhuurd. Een kostendekkend tarief zou voor de meeste sportverenigingen niet op te brengen zijn. Bergen op Zoom wijkt hierin niet af van andere gemeenten.

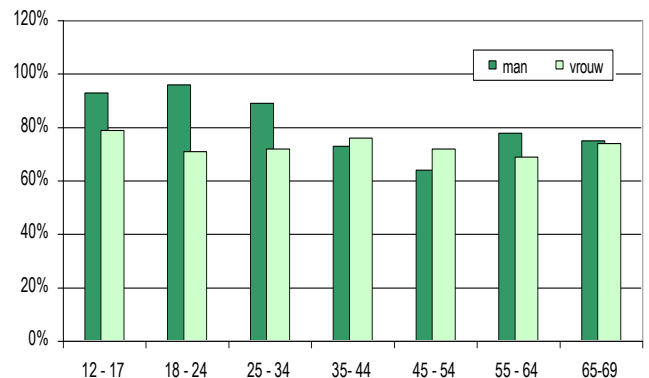
Een groot nadeel van deze indirecte vorm van subsidiëring is dat er geen sturingselement in zit. Hiervoor is herziening van de huidige subsidiesystematiek naar een meer outputgerichte subsidiesystematiek nodig. Dan kan er gericht worden gestuurd op bepaalde prestaties en doelen.

Maar een klein deel van de middelen gaat naar sportstimulering. Onderdeel hiervan zijn de directe subsidies aan de sportverenigingen (jeugd- en evenementsubsidies). Dit zijn echter slechts kleine stimuleringsubsidies en bieden als zodanig ook geen sturingselement om als gemeente regie op te voeren. De belangrijkste bron van inkomsten voor de sportverenigingen zijn de contributies, aangevuld met sponsorgelden en reclameopbrengsten.

5 Sportklimaat Bergen op Zoom

Inleiding

Uit onderzoek³ in 2008 is gebleken dat driekwart (75%) van de Bergenaren ten minste 19 keer of meer heeft gesport in dat jaar. Dit ligt hoger dan het landelijk gemiddelde (65%). Het onderzoek zou herhaald moeten worden om een eventuele toevalligheidsfactor eruit te halen, maar aangenomen kan worden dat Bergen op Zoom zeker niet achterblijft bij andere gemeenten ten aanzien van sporten en bewegen. 23% sport daarbij in verenigingsverband, blijkt uit de ledenaantallen. Dit geeft dus een percentage van 52% wat ongebonden sport.

Jongeren tot 18 sporten meer dan oudere leeftijdsgroepen. Daarnaast sporten mannen meer dan vrouwen. Inwoners met een Nederlandse achtergrond sporten meer dan inwoners met een niet-Nederlandse achtergrond en hoger opgeleiden sporten meer dan lager opgeleiden. Dit wijkt in Bergen op Zoom niet af van andere gemeenten, al is hier het percentage inwoners met overgewicht wel hoger dan in de regio: bij 17% van de kinderen vanaf 2 jaar tot en met 11 jaar is er sprake van (ernstig) overgewicht. Dit ligt 5% hoger dan de regio West-Brabant. Bij kinderen van 12 tot en met 18 jaar ligt het percentage overgewicht op 15%⁴. Bij de volwassenen zelfs op 49%, waarvan 11% ernstig overgewicht. In Noord-Brabant ligt dit percentage op 46%.⁵

Bergenaren sporten het meest in ongebonden vorm (52%). In verenigingsverband wordt slechts door 23% gesport (het landelijk gemiddelde is 28%). Dit is opvallend laag, gezien het rijke Bergse verenigingsleven op andere terreinen (o.a. cultuur). Sporten in verenigingsverband komt het meest voor bij de jongste leeftijdsgroep van 12 t/m 17 jarigen. Voor de 18-24 jarigen daalt dit percentage, maar zij sporten van alle leeftijdsgroepen weer het meest in commercieel verband. Dit neemt af met het ouder worden. De top drie van meest populaire ongebonden sporten in Bergen op Zoom is fietsen (33%), wandelen (27%) en fitness (23%). Bergen op Zoom wijkt niet af van de landelijke top 3, alleen de volgorde is anders. Landelijk staat fitness op nummer 1.

5.1. Sterkte/Zwakteanalyse Bergs sportbeleid

De in de vorige hoofdstukken beschreven situatie ten aanzien van de Bergse sportsector, de accommodaties, het Bergse sportklimaat en de reacties van de sportsector zelf, leiden tot de volgende sterkte/zwakteanalyse voor het gemeentelijke sportbeleid.

Sterkte	Zwakte
<ul style="list-style-type: none"> • Accommodaties • Hoge ongebonden sportbeoefening (52%) • Betrokkenheid en inzet vrijwilligers • Gemeentelijke ondersteuning bij evenementen e.d. • Organisatie Nationale Sportweek	<ul style="list-style-type: none"> • Subsidiebeleid (geen sturingsinstrument) • Lage verenigingsdeelname (23%) • Geen duidelijke regie/koers • Versnipperdheid aan sportverenigingen • Afstemming sport- en beweegaanbod • Geen centraal aanspreekpunt (platform of (digitaal) servicepunt) • Geen centraal aanbod (sportgids/loket) • Vernieuwing/diversiteit aanbod • Geen topsportklimaat (meer cultuur)

³ Onderzoek Sport & Bewegen onder bevolking van 12 t/m 69 jaar Bergen op Zoom, 2008

⁴ Bron: Jeugdmonitor GGD West-Brabant, 2008

⁵ Bron: Volwassenenenquête, GGD West-Brabant, 2005

<u>Kansen</u>	<u>Bedreigingen</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Brede school & combinatiefuncties • Maatschappelijke (sport)stages • Sport t.b.v. sociale cohesie • Sport t.b.v. gezondheid • Groei ongeorganiseerde sport • Sport als promotiemiddel (stimulering economie) • Regionale samenwerking topsport 	<ul style="list-style-type: none"> • Bezuinigingen sportbeleid • Toename noodlijdende verenigingen • Afname vrijwilligersinzet • Weinig samenwerkingsgerichtheid tussen verenigingen (intern gericht) • Verzwakking verenigingsstructuur (sociale cohesie) indien sportverenigingen niet aan maatschappelijke behoefte kunnen voldoen

5.2. Toekomstig sportlandschap

Er is een complete verschuiving gaande van de sportintrinsieke markt naar de sportextrinsieke markt (zowel profit als non profit). Het economische en het maatschappelijke rendement komt hierdoor steeds meer centraal te staan. Sport als (maatschappelijk) "bedrijf".

In het kader van citymarketing fungeert sport steeds vaker als 'promotiemiddel' om daarmee het aantal nieuwe bezoekers of het imago van een stad te verhogen. Om de leefbaarheid en de sociale cohesie in kwetsbare wijken en buurten te bevorderen wordt sport als 'bindmiddel' ingezet. Ook is er een trend richting schoolsport of wijk sportverenigingen om de doelgroep te verbreden.

Het sportpark zal als 'bruisend activiteitencentrum' worden gepositioneerd, wat van ochtend tot avond open is. Een centrum waar niet alleen kan worden gesport, maar bijvoorbeeld ook een kaartje kan worden gelegd. Aan de (inrichting van) kantine en horeca zullen daarom andere eisen gesteld gaan worden. Operationele beleidsfunctionarissen werken als 'beweegmanager' om de sportieve dienstverlening van scholen, verenigingen en welzijnsinstellingen in de frontlinie op elkaar af te stemmen. Accommodatiebeheerders fungeren als bedrijfsmanagers van verzelfstandigde openbare sportbedrijven. Het werken met (betaalde) beroepskrachten zal dus steeds normaler worden binnen de sportwereld. Sportverenigingen zullen in plaats van kostendekkend, winstgericht beleid moeten gaan voeren. Hierdoor zullen kleine sportverenigingen zich sneller gaan aansluiten bij grote sportverenigingen of anders verdwijnen.

De komende jaren zal de druk op ons traditionele sportverenigingssysteem alleen maar groter worden. Als grootste sportkoepel ziet NOC*NSF in de toekomst een andere rol voor sportverenigingen weggelegd. Er wordt ingezet op een grote, sterke en vitale sportvereniging met als doel een groter marktaandeel. Een passend sportaanbod, meer professioneel kader en een intensieve samenwerking tussen onderwijs, gemeente, zorg, bedrijfsleven en andere verenigingen zijn hierbij de uitgangspunten. Professionaliteit is een noodzaak geworden om levensvatbaar te zijn, ook als non-profit vereniging. Daartoe is het nodig om de in potentie aanwezige kennis en productiviteit bij de Bergse sportverenigingen effectief te benutten en waar nodig, verder te ontwikkelen. Hierin kan gemeentelijk beleid een belangrijke rol spelen.

In het volgende hoofdstuk wordt bekeken welke stappen dienen te worden gezet om te komen tot deze 'grote, sterke en vitale' sportverenigingen en wat de kansen en bedreigingen zijn voor onze sportverenigingen.

6 De Sportvereniging van de toekomst

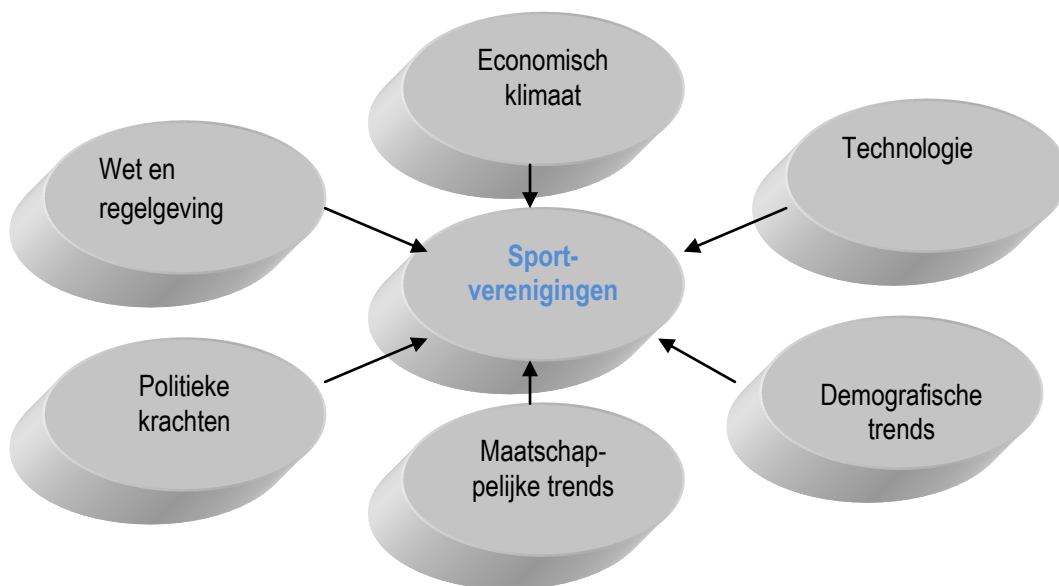
Inleiding

Van oudsher bestaat er een sterk verenigingsleven binnen onze gemeente. Maar maatschappelijke ontwikkelingen hebben niet stil gestaan en hebben de laatste jaren zelfs op allerlei manieren een enorme vlucht genomen. Zozeer dat het traditionele verenigingsleven en de verenigingen zelf, onder druk zijn komen te staan. De omgeving waarbinnen verenigingen opereren, oefent immers op allerlei manieren invloed uit. Inzicht hebben in die invloeden is daarom noodzakelijk om te kunnen bepalen waar 'de vereniging van de toekomst' in Bergen op Zoom zou moeten staan en op welke manier de gemeente Bergen op Zoom deze ontwikkelingen in positieve zin kan beïnvloeden.

Om een koers te kunnen bepalen is een analyse noodzakelijk van de in- en externe krachtenvelden waar onze sportverenigingen mee te maken hebben. Deze kadernota leent zich alleen voor een analyse van het externe krachtenveld, aangezien dit krachtenveld voor alle sportverenigingen geldt. De interne analyse zal per sportvereniging of clustering van sportverenigingen (bijv. per sportpark) gemaakt dienen te worden, omdat hierbij de verschillende interne ontwikkelingen een rol spelen. Deze externe analyse die samen met de sportverenigingen is gemaakt, kan wel de opmaat vormen en hulpmiddel zijn om tot een eigen interne sterkte/zwakte-analyse te komen.

6.1. Externe krachtenveld

Onderstaand figuur geeft aan met welke invloeden onze sportverenigingen te maken hebben:

Economisch klimaat

Commercialisering

De sporter stelt zich steeds meer op als consument. En de huidige consument kan kiezen en kopen wat, hoe, waar en wanneer hij wil en wordt daarbij verleid zijn eigen identiteit te bepalen. De sportindustrie speelt hierop in door haar producten als 'lifestyle-elementen' te presenteren. Sportmerken als Nike en Adidas zijn naast sportkledingmerken ook vrijetijdskledingmerken geworden en tal van sporters (Björn Borg e.d.) hebben een eigen kledinglijn. Sport is daardoor 'hype' gevoelig (met name onder jeugd). In de vrijetijdssector spreekt men van een 'wellness revolutie' gezien het huidige explosieve aanbod aan fitness-, verzorgings-, gezondheidsproducten, en daaraan gerelateerde recreatieve diensten. Producten en de marketing daar omheen worden steeds meer 'op maat' gesneden. Het grootste deel van de Bergse sportverenigingen speelt op deze commercialisering niet in. Sportverenigingen trachten kostendekkend te werken en houden de contributies zo laag mogelijk. Dit vanuit de

angst dat leden anders naar elders gaan. Daarnaast is uit onderzoek⁶ gebleken dat de kennis van fondswerving onder verenigingen er wel is (dankzij bonden), maar het werven van sponsors en het voeren van een sterk sponsorbeleid in de praktijk lastig blijkt.

Wet- en regelgeving

Standaardisering.

Verenigingen worden steeds meer gelijk getrokken met professionele organisaties t.a.v. regels op het gebied van arbo, milieu, (brand)veiligheid e.d. Het woud aan wetten en regels waar een vereniging aan moet voldoen is daarom de laatste jaren enorm gegroeid. Landelijke, provinciale en lokale regels en wetten plegen een zware aanslag op de beschikbare tijd van de vrijwilligers binnen de verenigingen en op de beschikbare middelen. Verenigingen geven aan moeite te hebben met het opvullen van de (zware) bestuursfuncties.

Politieke Veld

Vermaatschappelijking.

Er is een verschuiving gaande van sport als doel, naar sport als middel om maatschappelijke effecten te bereiken. Het belang van sport voor de maatschappij wordt erkend en de aandacht en budgetten voor de maatschappelijke kant van sport stijgen dan ook. Er is aandacht voor topsport, breedtesport en voor de samenwerking tussen sport en onderwijs. De provincie Brabant haakt hierop in en heeft een bouwstenennota 2008-2012 geformuleerd. Ook onze gemeente actualiseert haar sportbeleid in 2010 en wil met de combinatiefuncties inzetten op versterking en professionalisering van de sportverenigingen om de gestelde maatschappelijke doelen te bereiken. O.a. door samenwerking en verbinding van sport met onderwijs (brede school en combinatiefuncties). Alle drie de overheidslagen kampen echter ook met de gevolgen van de economische crisis en verminderde financiële middelen voor de komende jaren. Ook in Bergen op Zoom zal bezuinigd moeten worden op sport.

Maatschappelijke trends

Individualisering en flexibilisering.

Het gezin is niet langer hoeksteen van de samenleving. Het aantal alleenstaanden (met of zonder kinderen) is sterk gegroeid. Man en vrouw nemen beide deel aan het arbeidsproces en aan de opvoeding van hun kinderen. Werktijden worden flexibeler. Door de grote keuze in vrijetijdsbesteding (TV en computer als grote concurrent voor bewegen, buitenspel en sport) en de toename van het autobezit, is bewegingsarmoede en overgewicht ontstaan onder een flink deel van de bevolking.

Demografische trends

Multiculturalisering en vergrijzing.

Onze samenleving is uitgebreid met bevolkingsgroepen uit immigratie- en vluchtelingengolven die niet in de traditionele zuilenstructuur in te delen waren. Hierdoor ontstond onder de nieuwkomers nieuwe groepsvorming en integratieproblematiek. Binnen sommige van deze bevolkingsgroepen is de emancipatiegolf die onze huidige samenleving al goeddeels achter zich heeft gelaten, nog maar net gestart. Onder deze nieuwe Nederlanders leven

behoeften (bijv. mogelijkheid tot apart zwemmen voor mannen/vrouwen) die in onze samenleving verdwenen leken. Ook kennen zij niet de van oudsher gegroeide verenigingscultuur. Dit wil overigens niet zeggen dat onze allochtone inwoners niet sporten. Onder de *particuliere* huurders van de bergse binnensportaccommodaties bevinden zich opvallend veel allochtonen. Zij huren in eigen groepsverbanden accommodaties om te sporten. Ook het VIV (Vrouwen Integratie Vandaag)) heeft succes onder allochtone vrouwen met haar fietslessen en wandelgroepen door een groepsgerichte benadering.

Zoutwaterzwembad Calandweg 1950

Gescheiden zwemmen jaren 50

⁶ Onderzoek Sportplatform Brabantse Buitensteden 2010

De Bergse bevolking krimpt. De aantallen jeugdleden gaan daardoor afnemen. In 2020 bestaat de bergse bevolking voor bijna de helft (40%) uit 55 plussers. Deze groep zal steeds actiever worden en zal nadrukkelijk aanwezig zijn in de wereld van sport, recreatie en toerisme.

Technologie

E-fitzone

Technolisering vormt samen met globalisering en individualisering de belangrijkste aanstichter in het ontstaan van wat men de 'netwerkmaatschappij' noemt. De snelle ontwikkelingen in de informatie- en communicatietechnologie (ICT) zijn mede verantwoordelijk voor nieuwe (sociale) groepsvorming. Bovendien leveren de snelle internet-, game en computer ontwikkelingen een aansprekend en moeiteloos tijdverdrif. Dit gaat echter ten koste van sport- en bewegen.

De netwerkmaatschappij vraagt ook om centrale punten en lichte netwerken waarbinnen makkelijk kan worden aangesloten. Bergen op Zoom heeft geen centraal/overkoepelend sportplatform of (digitaal) sportloket waar snel informatie kan worden ingewonnen over de voorzieningen, sportverenigingen en hun sportmogelijkheden.

6.2. Sterkte/zwakte analyse sportverenigingen

Bovenstaande ontwikkelingen leiden tot de volgende sterkte/zwakteanalyse voor de Bergse sportverenigingen.

<p><u>Sterkte</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sociale binding • Accommodaties • Sportintrinsieke waarde (begeleiding & training) • Betrokkenheid en inzet vrijwilligers • Lage contributie 	<p><u>Zwakte</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Traditionele 'verplichtende' structuur • Gesloten 'clubjesstructuur' • Weinig samenwerkingsgericht (identiteit vereniging voorop) • Afhankelijkheid vrijwilligers • Kostendekkend werken (prijs laag houden) • Geen lokale centrale sportstructuur • Geen professionele trainers voor talentherkenning- en ontwikkeling • Weinig vernieuwing/diversiteit
<p><u>Kansen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Brede school; wijk en school in contact brengen met sportclub • Combinatiefuncties sport, wijk en school • Maatschappelijke (sport)stages • Groei senioren (en vrijwilligers) • Relatie sport en gezondheid • Aandacht voor bewegingsarmoede en overgewicht • Aandacht voor leefbaarheid en sociale binding van gemeenschap • Allochtonen • Gezamenlijk parkmanagement • Samenwerking met MBO/HBO (stages) 	<p><u>Bedreigingen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Toename ongeorganiseerde sport • Concurrentie door wijk- of door welzijnsinstellingen georganiseerde sportactiviteiten • Afnemende ureninzet per vrijwilliger • Afname jeugdleden door ontgroening • Afname verenigingsgevoel, nieuwe sociale groepsvorming • Veranderde mentaliteit • Druk wet- en regelgeving • Concurrentie in vrijetijdsbesteding

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1. Conclusies evaluatie sportbeleid

Het sportklimaat in Bergen op Zoom is goed. Het gevoerde accommodatiebeleid heeft zijn vruchten afgeworpen. De capaciteit is op orde en voor de toekomst wordt hierin geen groei, maar juist krimp verwacht (dalende inwonersaantallen) met capaciteitoverschot tot gevolg. Door meer samenwerking tussen sport en welzijn en sport en onderwijs te stimuleren kan een bredere doelgroep worden bereikt met nieuwe activiteiten voor de sportaccommodaties. Het sportaanbod is nog niet optimaal afgestemd op de nog steeds groeiende vraag naar ongebonden sportief bewegen. Daarnaast mist binnen de sport- en beweegmarkt de samenhang. Er is geen overkoepelend orgaan die de sport vertegenwoordigd met een duidelijk centraal overzicht en presentatie van het sport- en beweegaanbod in onze gemeente. Ook is er nog geen sluitende keten binnen (sportief) bewegen waarbij de verschillende organisaties elkaars aanbod kennen en naar elkaar doorverwijzen.

Er is een toenemend bewustzijn onder sportverenigingen ten aanzien van hun maatschappelijke taak. Maar willen de sportverenigingen hun sterke positie op de sport- en beweegmarkt terug krijgen, dan zal een veel verdergaande vernieuwing van de traditionele sport plaats moeten vinden. Om versterking van de breedtesport te kunnen realiseren is een herziening van de huidige subsidiesystematiek naar een meer outputgerichte subsidiesystematiek nodig. Om topsport te kunnen bedienen moet regionaal afstemming worden gezocht. Lokaal investeren of accommodaties bouwen voor topsportverenigingen heeft een te wankel basis.

7.2. Aanbevelingen vanuit de sportsector

Er zijn interviews gehouden met stakeholders binnen de sport- en beweegmarkt en met de adviesraden. Op 29 september 2010 is daarnaast een sportconferentie gehouden waarin de ontwikkelingen binnen de sportwereld zijn besproken en waarbij sportverenigingen, onderwijsorganisaties en adviesraden aanwezig waren. De speerpunten die uit de interviews met stakeholders, adviesraden, de sportconferentie en schriftelijke reactieformulieren naar voren kwamen zijn:

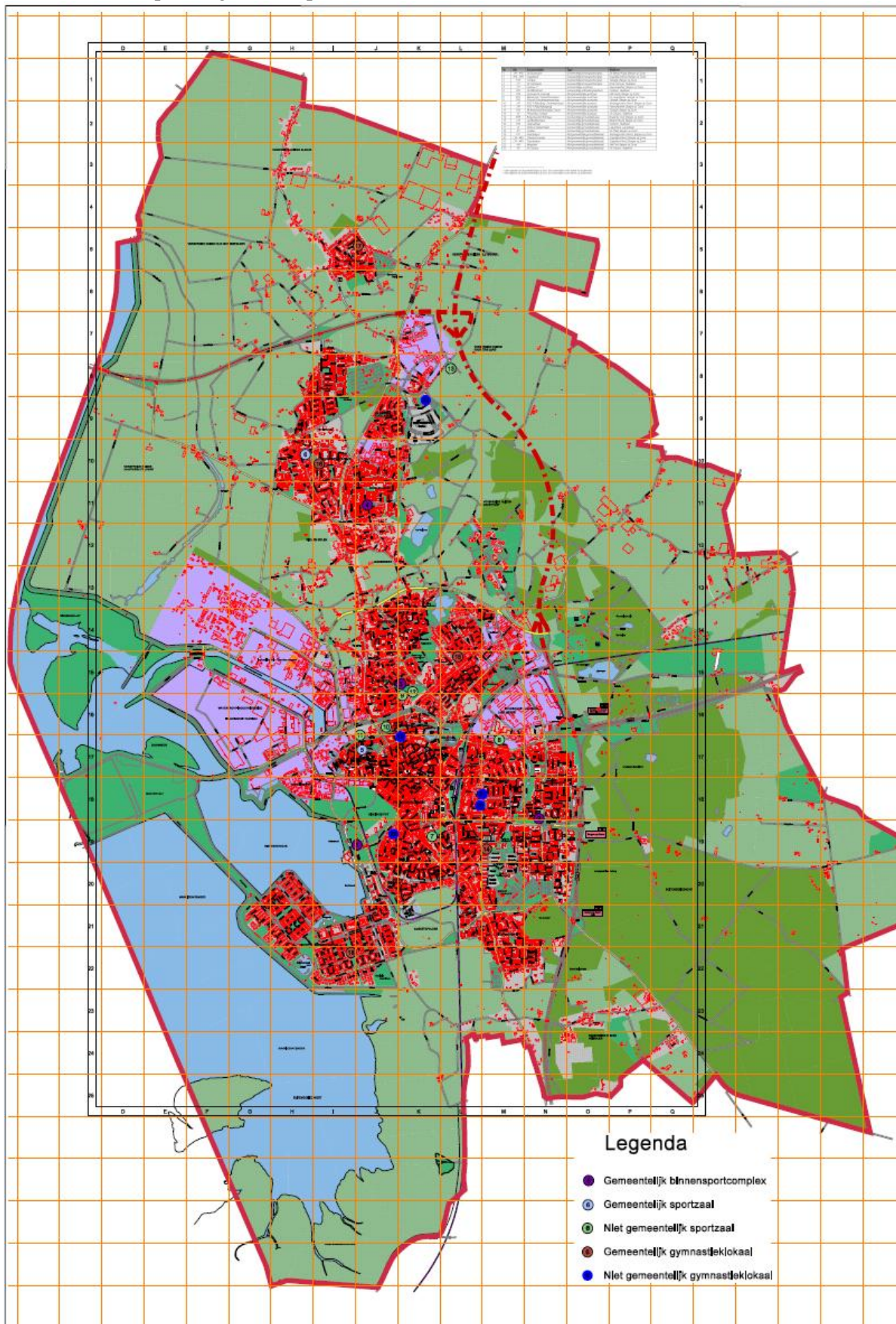
- **Duidelijke visie en koers gemeente:** vanuit de verenigingen en het onderwijs werd er een appel gedaan op de gemeente om een duidelijke visie en koers op te stellen, die vervolgens ook wordt uitgevoerd. Met name op het gebied van het terugbrengen van teveel verschillende verenigingen binnen één sport (versnippering). Meer kwaliteit in plaats van kwantiteit.
- **Vernieuwing van de georganiseerde sport** (via de nieuwe rijksimpuls Brede school en combinatiefuncties): De combinatiefunctionarissen moeten goed gepositioneerd worden, met een duidelijke takdefinitie richting de verenigingen zodat zij de verenigingen kunnen 'meenemen' via op verandermanagement gerichte ondersteuning.
- **Verenigingsondersteuning breedtesport en topsport:** Gevraagd werd om verenigingsondersteuning met als doel om de lokale sport op een hoger niveau te brengen dan tot nu toe het geval is. Talenterkenning- en ontwikkeling. Faciliteiten voor talent. Nationale sportevenementen naar Bergen op Zoom halen. Afstemming met andere gemeenten in West Brabant laten plaats vinden op het gebied van topsportbeleid, omdat het als individuele gemeente niet mogelijk is om alle sporten te steunen op topsportniveau. Naar een regionale 'verdeling' toewerken en mogelijk gezamenlijk regionale trainingscentra voor topsport "binnen halen".
- **Samenwerking en verbinding:** Het leggen van nieuwe allianties en dwarsverbanden. Via de combinatiefunctionarissen tussen sport en onderwijs. Tussen sportverenigingen onderling. Tussen sport en welzijn en tussen sport en de wijk/buurt. En tussen sport en ander gemeentelijk beleid (bijvoorbeeld de bergse watersportverenigingen en het woon- en recreatiebeleid van de gemeente).

- **Centraal sportloket:** Gedacht wordt hierbij aan een overkoepelende structuur waarin de sportsector is vertegenwoordigd zodat de sportbelangen binnen de gemeente worden bewaakt en samenwerking met andere sectoren vergemakkelijkt wordt (onderwijs, welzijn, gemeente). Bijvoorbeeld het sportplatform opnieuw oppakken. Een “denktank” inrichten en/of een sportraad. Daarnaast werden ook suggesties gedaan om het sportaanbod meer inzichtelijk te maken via bijvoorbeeld een digitaal loket of een jaarlijks sportgidsje met het totale sportaanbod en proeflessen (zoals het CKB doet bij aanvang van het seizoen). Een sportkenniscentrum of een sportmarkt (website) waarin scholen kunnen inschrijven voor gastlessen op locatie van de school of vereniging.
- **Sportbeoefening voor doelgroepen:** Sportbeoefening met lage drempel voor jongeren, senioren en mensen met een beperking. Daarnaast binnen de sportverenigingen een veilige omgeving scheppen voor deelname van niet westerse allochtonen.
- **Behoud van de Nationale Sportweek:** Veel complimenten van de sportverenigingen aan de gemeente voor de uitstekende organisatie er van en tevens benadrukking van het belang van behoud er van.
- **Accommodaties:** Dit betrof met name de toekomst van sporthal Gageldonk en de accommodatie van kanovereniging ZeeWiToe. Ook werd aangegeven dat er moet worden ingespeeld op een eventuele verzelfstandiging van de accommodaties.

BIJLAGE I   spreiding van de sportaccommodaties

Raadsmededeling

Datum		Nr.	RMD11-0015
Van	Het college van B&W	Contactpersoon:	Annemarie Vrijenhoek
Aan	De raads- en duoburgerleden	Email:	A.M.A.Vrijenhoek@bergenopzoom.nl
Kopie aan		Tel:	0164-277657
Onderwerp	Kaders sport- en beweegbeleid 2011-2016	Afd.	ECE
		Doel	☐ Beeldvorming/Informatie ☒ Oordeelsvorming/Peilen van gevoelens ☐ Zienswijzen/wensen en bedenkingen

Mededeling

Het college van B&W heeft om oordeelsvorming van de raad gevraagd via een gevoelenpeilende raadsmededeling. In een later stadium zal hierover door de raad besluitvorming plaats vinden. Het college van B & W heeft als suggestie onderstaande kaders voorgesteld. Een en ander is ook in zijn geheel te vinden op de website van de gemeente Bergen op Zoom onder het kopje 'raadsinformatie'.

Inleiding

In het collegeprogramma is opgenomen dat het van groot belang is dat jong en oud in de gelegenheid is om sportief mee te doen en te bewegen. Zowel breedtesport, topsport, recreatiesport als gehandicaptensport draagt bij aan een betere gezondheid en verbindt mensen. Het beoogd maatschappelijk effect is een actievere leefstijl van inwoners en behoud van de sociale cohesie. Het gemeentelijk sportbeleid moet leiden tot een vergroting van de sportbeoefening en gezond bewegen binnen alle leeftijdscategorieën.

Gezondheidspreventie en participatie van inwoners zijn taken van gemeenten, zoals opgenomen in de Wet Preventieve Gezondheidszorg die in 2010 in werking is getreden. Daarnaast dienen binnen de Wet Maatschappelijke Ondersteuning diverse participatiedoelstellingen bereikt te worden die via sport en bewegen kunnen worden gerealiseerd. Ten aanzien van het wettelijk kader staan participatie en preventie dus centraal. Ons sport- en beweegbeleid moet hierop afgestemd worden met een brede beleidsvisie, zodat duidelijk is vanuit welke beleidsdoelstellingen de gemeente de regie voert en keuzes maakt (met name wanneer het gaat om de inzet van beperkte middelen). Hiertoe wordt het volgende richtinggevend kader voorgesteld;

Richtinggevend kader sport- en bewegen 2011-2016

1. Sport- en beweegbeleid voor preventie en participatie van inwoners

De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de Wet Preventieve Gezondheidszorg (WPG) en 'sport en bewegen' hebben elkaar veel te bieden. De WMO gaat over meedoen, inzet voor elkaar en sociale samenhang.

Raadsmededeling

Ook sport richt zich op de samenbindende kracht van burgers. De gecombineerde kracht van WMO en sport en bewegen draagt bij aan het samen doen en het verminderen van maatschappelijke problemen, zoals veiligheid en leefbaarheid in buurten en het voorkomen van (zwaardere) zorg. Hiermee is sport- en bewegen ook een preventief middel om gezondheidsklachten te voorkomen. In onze gemeente staat de maatschappelijke waarde van sport dan ook centraal. Wij zetten sport en bewegen in als middel om de gezondheid van Bergenaren te bevorderen en sociale cohesie te behouden en te stimuleren. Een sport- én beweegbeleid is dan ook het uitgangspunt om de doelstellingen uit de WMO en de WPG te realiseren.

2. Anticiperen op krimp

Bergen op Zoom zal te maken krijgen met beperkte krimp. Om te anticiperen op een dalende bevolking (na 2020) en dalende leerlingenaantallen (gymnastiekonderwijs) dient er gekeken te worden naar concentratie van voorzieningen en herstructurering zoals efficiënter gebruik van de voorzieningen (meerdere gebruikers, samen voorzieningen delen). Een teruglopend aantal inwoners en leerlingen kan anders voor een deel overaanbod aan sportvoorzieningen veroorzaken. Onrendabele investeringen en leegstand dienen voorkomen te worden om het huidige kwaliteitsniveau van het sportvastgoed te behouden. Omdat deze krimp zich ook in de regio voordoet vanaf 2020 is het van belang om het beleid voor sportvoorzieningen regionaal af te stemmen en waar nodig naar beneden bij te stellen. Een instrument daarvoor zou de Strategische Agenda West Brabant kunnen zijn.

3. Centralisatie van sport- en beweegaanbod

Binnen de sport- en beweegmarkt mist de samenhang. Er is geen overkoepelend orgaan die de sport vertegenwoordigt met een duidelijk centraal overzicht en presentatie van het sport- en beweegaanbod in onze gemeente. Ook is er nog geen sluitende keten binnen (sportief) bewegen waarbij de verschillende organisaties elkaars aanbod kennen en naar elkaar doorverwijzen. Dit kan efficiënter en effectiever. Door de komst van het sportbesluit hoeven gemeenten ook geen BTW meer te betalen over de sportkosten bij uitplaatsing. Wij willen daarom komen tot een centraal sport- en beweegloket als uitvoeringsorganisatie op afstand.

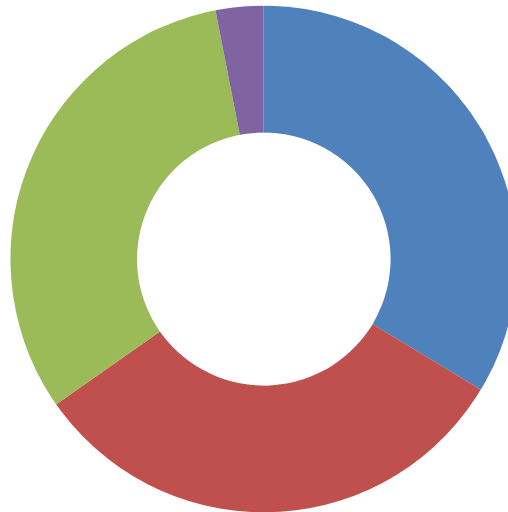
4. Ondersteuning zelforganiserend vermogen in de sport- en beweegsector

Het zelforganiserend vermogen ligt bij mensen zelf, bij onderlinge netwerken en in het maatschappelijk ondernemerschap van organisaties en bedrijven. Sport- en beweegorganisaties, maar ook onderwijsorganisaties, vrijwilligersorganisaties en maatschappelijke instellingen. Om te komen tot een actieve samenleving (civil society) is het van belang dat bestaande netwerken en structuren zoveel mogelijk intact blijven. Onze dienstverlening hierop is daarom aanvullend en aansluitend, uitgaande van een eigen verantwoordelijkheid van mensen en instellingen zelf.

5. Bezuinigen binnen het sportvastgoed

Maar een klein deel van de middelen gaat naar sportstimulering. Het leeuwendeel van het totale sportbudget (98%) gaat naar de lasten voortvloeiend uit bouw, onderhoud en instandhouding van de sportaccommodaties.

Raadsmededeling

■ Buitensport 34% ■ Zwemsport 32% ■ Binnensport 32% ■ Sportstimulering 2%

Sport- en beweegstimulering is van belang om de participatie- en preventiedoelstellingen uit de WMO en WPG te behalen. Door meer samenwerking tussen sport en welzijn en sport en onderwijs te stimuleren kan een bredere doelgroep worden bereikt met nieuwe activiteiten voor de huidige sportaccommodaties, zodat zij beter worden benut. Deze sport- en beweegstimulering is ook van belang binnen de krimpontwikkeling. Wij zouden er dan ook voor willen kiezen om juist niet te bezuinigen op sport- en beweegstimulering, maar op de sportaccommodaties zelf, mede omdat dit het grootste beslag op de sportbegroting legt. Wij denken een bezuiniging te kunnen realiseren door een verzelfstandiging van beheer en exploitatie van de accommodaties. Daarnaast dient de bezuiniging gehaald te worden uit efficiency en betere benutting, bijvoorbeeld door voorzieningen samen te delen. Nadrukkelijk uitgangspunt is dat de bezuiniging niet behaald wordt op hogere tarieven of lagere subsidies aan de sportverenigingen.

De discussie of het beheer en de exploitatie van de sportvoorzieningen wel/niet op afstand moet worden gezet, loopt al lang in onze gemeente. In zijn algemeenheid is gebleken dat uit oogpunt van bezuinigingen een dergelijke operatie een kostenreductie kan betekenen. Van welke omvang is afhankelijk op welke manier (bij welke organisatie en met welk volume) het beheer en de exploitatie worden ondergebracht. Naar wat de beste optie is wordt door de afdeling Vastgoed en Projecten op dit moment onderzoek verricht. Hierover zal in 2011 met de oplevering van de vastgoednota binnen de raad besluitvorming plaats vinden.

Consequenties van het voorstel

1) Verzelfstandiging

Het op afstand zetten van de uitvoering van de sport- en beweegstimuleringstaken (centraal sport- en beweegloket) heeft tot gevolg dat partijen meer moeten gaan samenwerken en onderling tot afstemming en tot doorverwijzing naar elkaar komen. Deze verzelfstandiging heeft geen personele consequenties voor huidig

Raadsmededeling

personeel wat naar de nieuwe organisatie zal overgaan, aangezien deze formatie nu bij Sport Service Noord Brabant wordt ingekocht. De verschillende opties en consequenties van de eventuele verzelfstandiging van exploitatie en beheer van de sportaccommodaties worden op dit moment onderzocht door de afdeling Vastgoed. Deze worden meegenomen in de vastgoednota die in 2011 wordt aangeboden.

2) Zelforganiserend vermogen

Om te komen tot een actieve zelforganiserende sport- en beweegsector (civil society) is het van belang dat bestaande netwerken en structuren zoveel mogelijk intact blijven. Onze dienstverlening hierop is daarom aanvullend en aansluitend. Dit betekent een verschuiving van de overheid die 'zorgt voor' naar een overheid die 'zorgt dat'.

3) Herziening subsidiesystematiek

Om de breedtesport te versterken en een meer integraal en divers sport- en beweegaanbod te realiseren gericht op preventie en participatie binnen een actieve samenleving die zelf verantwoordelijkheid neemt, is een herziening van de huidige subsidiesystematiek nodig. Het leeuwendeel van het totale sportbudget gaat naar de lasten voortvloeiend uit de aanleg, bouw, onderhoud en instandhouding van de sportaccommodaties. Hierin verwerkt zit de subsidie aan de sportverenigingen aangezien de accommodaties tegen een laag, niet kostendekkend tarief worden verhuurd. Dit geeft onze gemeente weinig sturingsmogelijkheden. Door deze indirecte tariefsubsidie meer transparant te maken, kunnen er voorwaarden aan gesteld worden om zo de subsidiesystematiek meer outputgericht te maken. Dit kan echter wel op weerstand stuiten bij sportverenigingen omdat veel verenigingen de lage huren als een verworven recht beschouwen (zonder voorwaarden).

Bijlagen

De volgende bijlagen zijn, als onderdeel van de raadsmededeling, bijgevoegd:
Beeldvormingnota Sport- en Beweging 2011

De volgende bijlagen zijn, als achtergrondinformatie voor deze raadsmededeling, ter inzage gelegd:
Publieksvriendelijke versie Sport- en beweging 2011

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Bergen op Zoom,

secretaris,

burgemeester,

Mevr. mr. A.C. Spindler

Drs. J.M.M. Polman